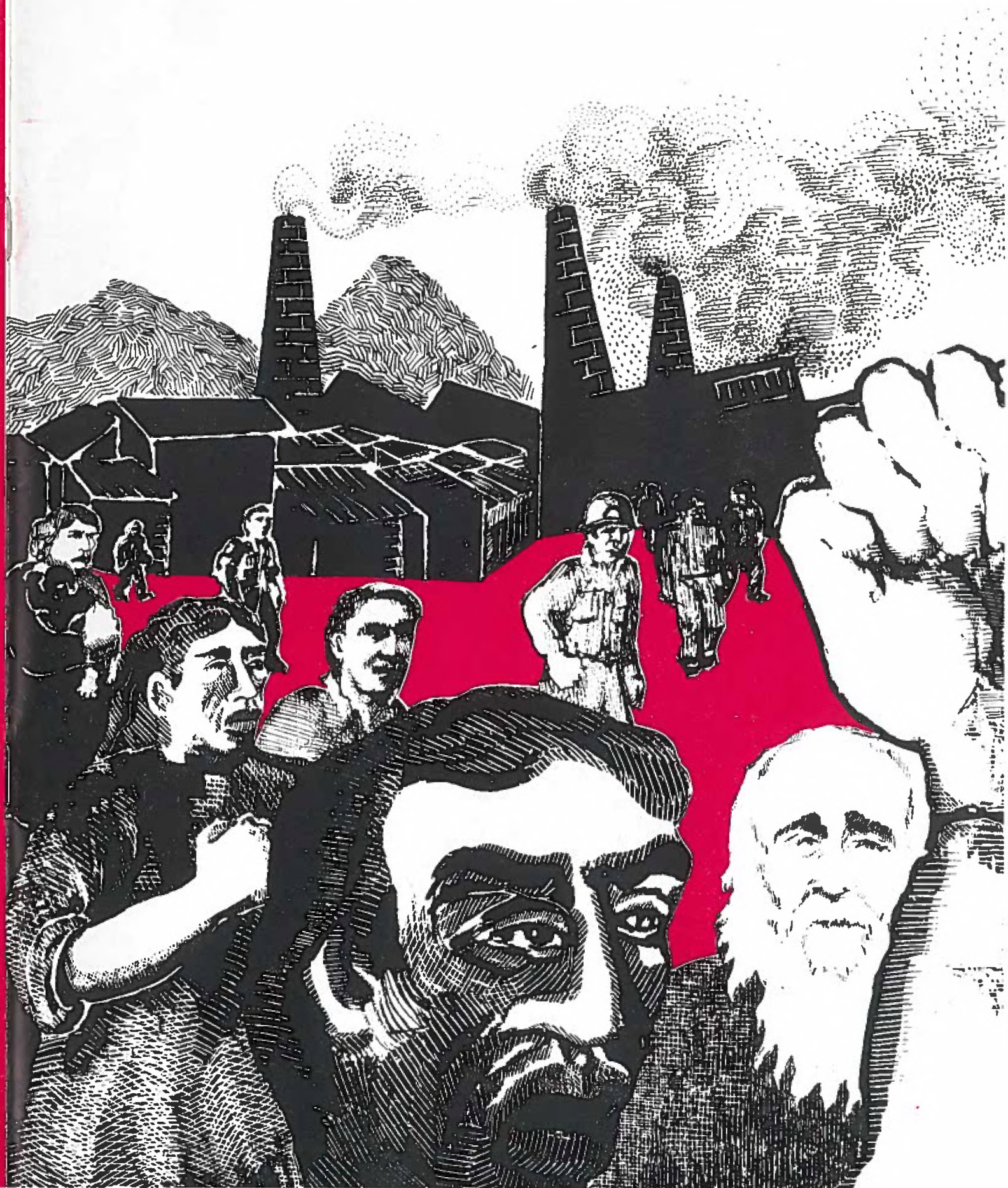

CHILE BULLETTINEN

Nummer 4 1979

Ärgång 7

Pris 5 kr

Idetta nummer

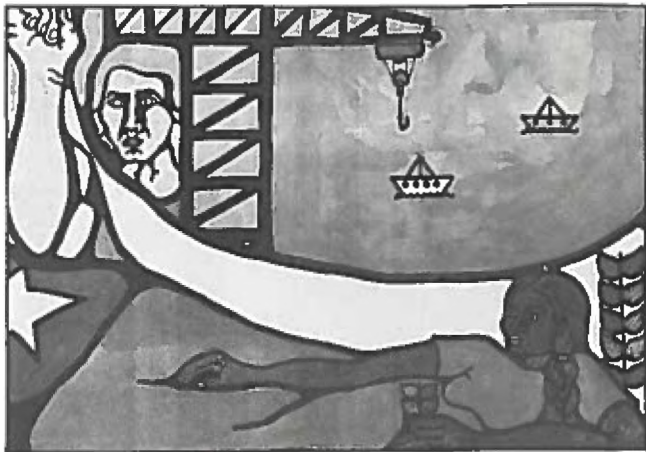
Den 11 september för sex år sedan genomförde USA-imperialismen och den chilenska borgarklassen sin blodiga militärkupp.

Den folkvalde presidenten Allende störtades och tusentals människor mördades. Syftet med kuppen var att krossa den chilenska arbetarklassens frammarsch. De sex år som nu gått sedan kuppen har varit år av brutal diktatur, terror, förtryck och ekonomisk misär. Men det har också varit år av motståndskamp mot diktaturen.

I Chile har den fackliga kampen kommit att få allt större betydelse för motståndet mot Pinochet-diktaturen. Kuppen innebar att CUT (chilenska LO) förbjöds, många fackliga ledare mördades, fackligt aktiva arresterades eller avskedades och en rad anti-fackliga lagar infördes. Trots detta har fackföreningarna återorganiserats. Ett viktigt uttryck för denna återorganisering är bildandet av den nationella fackliga samordningsorganisationen CNS (Coordinadora Nacional Sindical).

Temat för årets septemberkampanj, som Chilekommittén genomför, är stödet till fackliga återuppbyggandet i Chile. I detta nummer av Chilebulletinen har vi därför valt att återigen försöka ge information om den fackliga kampen i Chile. Vi ger en bakgrund till den fackliga rörelsens återorganisering, en genomgång av de olika anti-fackliga lagar som juntan stiftat och genom en intervju visar vi på de oerhörda problem som de fackliga militanterna i Chile idag ställs inför.

Att informera sig om det fackliga arbetet i förtryckets Chile är en viktig uppgift för alla som aktivt arbetar med Chile-solidariteten, men det är också viktigt att sprida denna information vidare till en bredare allmänhet. Det fackliga arbetet i Chile behöver vårt stöd för att kunna fortsätta sin kamp mot Pinochet-juntan.

I övrigt innehåller detta nummer också artiklar om kyrkan i Latinamerika, Chile-kommitténs kongress och mobbning av chilenska barn i Sverige. Vi har också en del material från Nicaragua. Lite material kan kanske någon tycka. Händelserna i Nicaragua är ju ändå bland det viktigaste som hänt i Latinamerika på många år. Chile-kommittén kommer i oktober att genomföra en kampanj om Nicaragua och till denna kampanj kommer Chilebulletinen att presentera mer material om Nicaragua.

Så läs och sprid Chilebulletinen - denna gång med den fackliga kampen i Chile som huvudtema. Nästa gång återkommer vi med material om Nicaragua.

vef D.

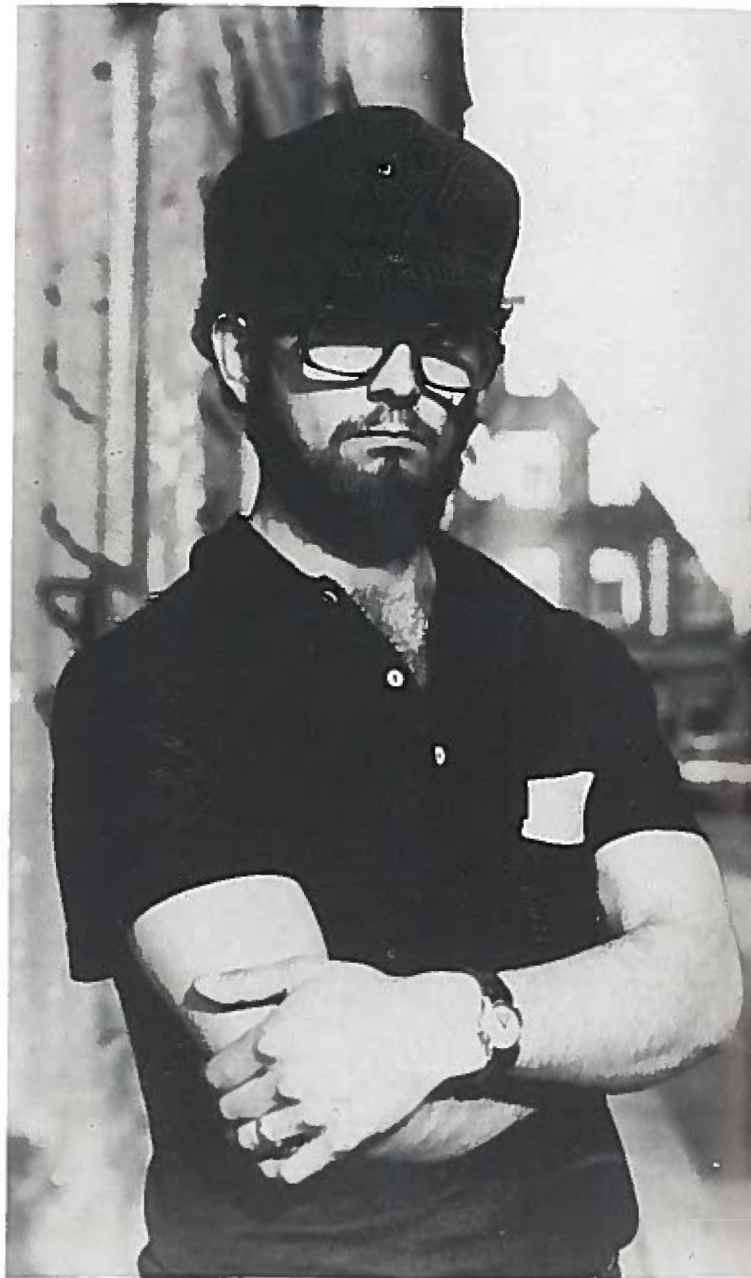

Foto. Torbjörn Lindh

Claudio Lizano är från ett slumområde i Santiago de Chile, från ett av de stora fattiga »poblaciones» som omger huvudstaden.

I slumstaden finns en flora av organiserat liv. Ett par, tre barnmatsalar i varje kvarter och sammanslutningar av arbetslösa - ofta med den katolska kyrkans stöd. Där pågår kampanjer till stöd för anhöriga till politiska fångar eller »försvunna».

Tillsammans försöker människor på olika sätt övervinna arbetslösheten och fattigdomen. Där finns hantverkstäder och snickeriverkstäder. Arbetslösa kvinnor, män och ungdomar tillverkar och säljer föremål i ben eller horn, koppar eller tyg. Ett sätt att komma åt de allra mest akuta problemen, den omedelbara försörjningen för familj och barn.

- Med mycket tålmod byggs den fackliga kampen i Chile

Claudio berättar om det underjordiska nätet av kontakter i stadsdelar och kvarter. Där finns politiska partier och små kommittéer av slumstadsinnevägnare, pobladores, fackligt aktiva eller studerande. Motståndskommittéer där olika vänsterpartier är företrädare och andra - beväpnade grupper - där medlemmarna är ense om att den politiska kampen inte bara kan föras med demonstrationer och strejker.

Han ger ett alldagligt exempel på hur det kan gå till när slumstadsinnevägnarna går till aktion mot levnadsförhållandena.

- Plötsligt tänker myndigheterna stänga av vatten eller el för någon familj. Försörjningshavaren är arbetslös och har inte kunnat betala avgif-

ten. Sådant som dagligen händer de fattigaste bland pobladorerna.

- Då ställer vi andra upp. Vi står i vägen för männen från firman när de kommer för att klippa av ledningarna. Det går inte att flytta på en stor grupp människor och ingen slipper förbi. Så får männen återvända med oför rättat ärende.

- Kommer så militären måste vi gömma oss och det blir bråttom. Men vi står där igen och motar bort dem nästa gång männen från firman dyker upp.

- Så kan slumbefolkningen värja sig mot myndigheters pålagor. De flesta familjer har bara till maten, andra utgifter är uteslutna.

● Från människa till människa

Bland de arbetslösa verkar fackliga motståndskommittéer, förbindelseänkar mellan dem och det illegala fackliga arbetet på fabriker.

- Den som avskedas från sitt jobb kan inte längre vara med i de fackföreningar som får finnas i Chile idag. De facken är i händerna på såna som ofta inte alls bryr sig om arbetslöshet och uppsägningar.

De större arbetsplatserna ligger utanför slumstadsområdena, en del långt bort, andra nära eller mot huvudstadens mitt. Några stora industrier finns utanför själva Santiago och de som jobbar där kommer hem endast över

veckoslutet. Så är fallet med Batas stora fabrik i Mellipilla, sextio kilometer från staden.

-Kontakterna på jobbet söker sig fram från person till person, under själva arbetet och på rasterna. Fackliga sammankomster måste organiseras i det fördolda, inne i staden nattetid. Några större diskussioner är helt uteslutna. Det är små grupper som träffas, utbyter information och för den vidare.

I vissa fall kan fackligt aktiva utöva påtryckningar på de fackliga organisationer som tolereras på arbetsplatserna. Då kan det fackliga motståndet vidga sitt utrymme något och uppträda i till hälften legala former.

Vid de stora gruvorna fortsätter sådan underjordisk aktivitet, med återkommande protestaktioner, sedan den stora gruvstrejken i El Tenientegruvan i oktober 1977. Traditionerna på varje arbetsplats är mycket olika. På ett stort kopparförädlingsföretag som Madeco i Santiago pågår mer aktivitet. På mindre arbetsplatser finns sällan några fackliga kontakter alls.

- Långsamt, långsamt sträcker det fackliga nätet ut sig. Där fordras människor med myrors tålmod. Bara att börja samtala vid maskinerna kräver sina förberedelser. Att övervinna rädslan runt omkring sig.

- Man måste noga bedöma vem det går att närma sig. Vad har han eller hon gjort tidigare - före kuppen? Vem känner henne eller honom? Känner den människan någon som också jag känner? Mödosamt når förbindelserna vidare.

- Någon fullständig säkerhet finns där självklart inte, inte för en själv och lika lite för den man närmar sig. Partiet kan komma med viss information, men annars handlar det om vem som kan förmedla kontakt, ofta blir det någon gemensam bekant.

- Det kan ta sex månader att få med sig en arbetskamrat. Vi får bedöma, så gott vi kan, hur rak och ärlig någon är. Och själv tar han eller hon också det försiktigt och hyser kanske sina misstankar. Är det någon som fiskar efter någonting? Kanske till och med juntans hemliga polis är ute - eller åtminstone företagets egna spioner?

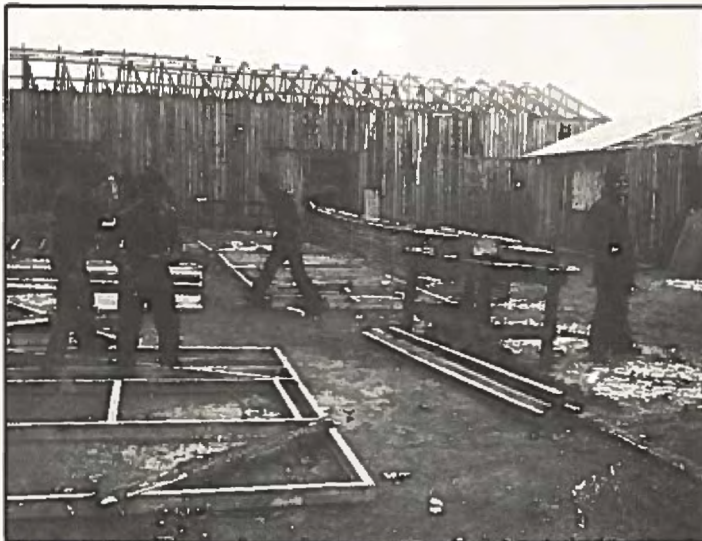
- Ett sätt att pröva sig fram kan vara att sticka till någon ett flygblad eller en pamslett. Lägga det så att den andre upptäcker det och törs titta efter vad det är. Då kan du sen själv göra dina iakttagelser. Den som tar det till sig, och kanske för det på tal, kan vara möjlig att vinna. Och förr eller senare klarnar mönstren, förtroenden byggs upp.

● Då gäller det att smyga om natten

- Ingen av oss får känna fler än vad som är tvunget. Bland tre i en motståndskommitté vet endast en någonting om förbindelsenätet. Helst ska han bara känna en

● En folkmatstall i Concepcion.

● En verkstad för arbetslösa - ett snickeri stött av kyrkan

● Dag för dag stärks det fackliga arbetet i Chile.

annan kontaktman och vara ovetande om vilka som är med i nästa kommitté.

- När det är något på gång finns flygblad kringkastade på morgonen i slummen. CNS - den förbjudna fackliga samordningsgruppen - har kanske tryckt materialet och sedan har partier och grupper i slumstadsområdet själva tryckt upp mer för att kunna sprida. Säkerhetsåtgärderna

hänger på hur känsligt det är vid olika tillfällen.

Initiativtagarna brukar först begära tillstånd för sina manifestationer. Regeln, nästan utan undantag, är att myndigheterna säger blankt nej.

- Då måste vi gå fram med stor försiktighet. Då gäller det att verkligen smyga med förberedelserna om nätterna.

- Propaganda som riktar sig

rakt mot diktaturen, slagord på murarna eller andra aktioner som utmålar den för vad den är, utföres med egna vapen som skydd. Militären skjuter nämligen så fort den kan vid såna tillfällen. Man måste bereda sig på sammanstötningar med automatvapen. Där finns motståndskommittéer med handeldsvapen, men även såna som har lite mer avancerad utrustning.

- Kommittéer som inbördes inte är överens om beväpningsens betydelse genomför aldrig aktioner av det slaget. De använder inte så kallad väpnad propaganda på sitt område. Det är sammansättningen i en kommitté som sätter sin prägel på hur den arbetar - i somliga finns företrädare för olika vänsterpartier. Den revolutionära vänsterrörelsen MIR ser det som ofrånkomligt att motståndet på samma gång är såväl politiskt som väpnat. Där hela kommittéer står nära MIR blir därför väpnad propaganda, i någon form, en del av deras uppgifter.

● Vi måste störta diktaturen

- I slummen har vi inte papper och där saknas stencilapparater. Var och en av oss får ofta skriva tjugo lika lydande flygblad för hand - och sprida dem så att varje flygblad vandrar mellan ännu fler människor. Det är skillnad när vi istället kan få fram trycksaker, det visar samtidigt att där bakom finns det en organisation. Det tryckta i sig väcker förtroende och tillit.

Claudio kan försäkra att det är betydelsefullt att människor här i Sverige stödjer motståndet och partiernas arbete i Chile.

- Vi ska kunna återvända, arbeta och leva där igen. Arbetare i ert land måste ge oss stöd, vi måste störta diktaturen.

Claudio slutar, han ser inte trött ut men lider fortfarande av sviterna efter tiden under jorden. Nerverna är störda, han behöver ytterligare många veckor för att vila. För en månad sedan levde han fortfarande mitt i slumstaden i Santiago, bland diktaturens mest oförsonliga motståndare.

Torbjörn Lindh

Vad har hänt i Chile sen kuppen?

Följande är ett försök till sammanfattning av den fackliga rörelsens utveckling i Chile sedan kuppen 1973. Det är en utveckling som gått snabbt efter den första tidens hårda förtryck mot de fackliga organisationerna, vilka mestadels fanns men utan rätt att fungera som fackföreningar. Du kan läsa mer om den fackliga kampen i Chile och övriga Latinamerika i Chilebulletinen nr 6, 7 - 1978 och 3 - 1979.

1974

UNTRACH bildas. Genom UNTRACH (Union Nacional de los Trabajadores Chilenos/De Chilenska Arbetarnas Förbund) upprättas en facklig organisation, som består av ledare som stöder diktaturen. Dess ordförande blir Bernardino Castillo.

1975

Nu påbörjas en långsam och gradvis återaktivering av den fackliga rörelsen. Genom främst brev till juntan framställs ekonomiska krav, som så småningom antar mer politisk karaktär.

1976

I maj bildas öppet »Tio-gruppen», som består av kristdemokrater på högerkanten med Ernesto Vozel som ordförande. Det är ett försök av kristdemokraterna att upprätta en alternativ facklig central till CUT (det chilenska LO) och av en helt »icke-politisk» karaktär, som man uttrycker det. Tio-gruppen har nära anknytning till den nordamerikanska fackliga centralorganisationen AFL-CIO och strävar att få kristdemokraterna att framstå som ett trovärdigt borgerligt alternativ till juntan.

Tio-gruppen kräver bl a försvar av levnadsstandarden, att dekret 1981, med vilket juntan själv gav sig rätten att avsätta och tillsätta fackliga ledare, upphävs, rätt till kollektivavtal och strejker mm.

I juli kräver 104 fackliga organisationer i öppna brev till juntan fackliga fri- och rättigheter, priskontroll av nödvändighetsvaror, höjning av minimilönen mm.

1977

»Åtta-gruppen» som haft svårigheter att agera lika öppet som Tio-gruppen börjar nu framträda utåttrikt. Den består av vänsterledare som kunnat hålla sig kvar på sina poster, främst är det ledare från kommunistpartiet men även från andra vänsterpartier. Metall, textil, gruv och lantarbetarförbunden »Ranquil» och »Unidad Obrera Campesina» ingår i Åtta-gruppen. Även nationella pensionärsföreningen och nationella tjänstemannaförbundet finns med.

I maj framställer ledare för CTC (koppargruvearbetarnas fackförbund) en petition till Pinochet med ekonomiska krav, men kräver också demokratisering av fackföreningarna, kollektivförhandlingar och mötefrihet.

125 fackliga organisationer kräver i brev till juntan ett slut på uppoffringarna och en annan ekonomisk politik.

I augusti ställer 479 fackliga organisationer ytterligare krav på juntan och ifrågasätter den ekonomiska politiken,

liksom den fortsatta institutionaliseringen av diktaturen. De kräver löneförhöjningar, åtgärder mot arbetslösheten, fackliga fri- och rättigheter mm. I den här aktionen har Tio- och Åtta-grupperna samordnat sina verksamheter.

Under senare delen av 1977 medes en verkligt omfattande aktivitet bland främst gruvearbetarna. I september genomför arbetarna i gruvan »El Salvador» hedliga protester mot bl a låga löner och massavskedanden. Den 4 november inleder gruvearbetarna i »El Teniente» den första större strejktaktionen sedan kuppen. Genom markering och förvaror får man närvarande i gruvan till 32 % (enligt regeringen) eller 60 % (enligt fackliga ledare).

I december avgick 18 fackliga ledare vid Chuquicamata-gruvan i protest mot det statliga gruvbolaget CODELCO:s ledning. De hade inte fått något som helst svar på sina krav om förbättrade ekonomiska villkor.

1978

Fackföreningsrörelsen fortsätter nu den utveckling som tog ordentligt fart i slutet av 1977. I början av året genomför hemarbetarna aktioner, bygger arbetarna hållarettigheter och genom sammat möte i Teatro Caopolcan, CUT-dagen firas bland många fackliga organisationer bl a »gruvearbetarens dag». Arbetarna på privata företag i Santiago genomför stödsamlingar till arbetare i »Empleo Mínimo», ungefär »nödhjälpsarbete».

CODES bildas av bl a Clotario Blest, grundare av CUT. CODES har bildats till försvar av de fackliga rättigheterna, men kräver också upplösandet av CNI (hemliga polisen, fd DINA).

I maj genomförs den första stora 1:a majdemonstrationen sedan kuppen, då över 5 000 deltar efter initiativ av fackliga organisationer.

Den uppmärksammade hungerstrejken av anhöriga till försvunna fångar som genomfördes i maj-juni fick ett omfattande stöd från fackliga organisationer.

2 juni bildas CNS (Coordinadora Nacional Sindical/Den Nationella Fackliga Samordningsorganisationen). CNS byggs upp främst av UP-partierna men även av vänsterkristdemokraterna och ordförande blir Manuel Bustos, facklig ledare från textilarbetarförbundet och kristdemokrat. Bustos utsluts strax därefter, tillsammans med två andra från Tio-gruppen, för sitt medlemskap i CNS. CNS står för en klassinriktad facklig central och en konsekvent demokratisk syn.

Nu framträder också FUT (Frente Unitario de Trabajadores/Arbetarnas Enhetliga Front) som består av krist-

demokrater till vänster. FUT har kontakter med AFL-CIO och när anknäring till kyrkan. Dess ordförande är Carlos Frez.

I juli matstrejkar cirka 9 000 arbetare i koppargruvan Chuquicamata och kräver 50 % löneförhöjning. Gruvarbetarförbundets officiella ledare Castillo blir utkastad från ett möte och arbetarna kräver att avskedade ska återanställas.

I september kräver CNS och FUT i ett kritiskt dokument till juntan fackliga friheter, rättvisa löner, sanningen om de försvunna fångarna mm. Samtidigt publiceras UNTRACH och Tio-gruppen ett brev som tar avstånd från regeringens ekonomisk-fackliga politik, men som är betydligt hovsammare i tonen än CNS/FUT.

Den 8 september genomför arbetarna i de statliga Huachipato liknande aktioner med krav på 40 % löneökningar. Här går ledningen genast med på förhandlingar.

I oktober olagligförklarar CNS och dess sju fackförbund upplöses, medan deras tillgångar beslagtas. I CNS ingår då drygt 500 fackföreningar som representerar närmare 400 000 arbetare.

Några dagar senare genomför diktaturen »nyval» till cirka 2 500 fackföreningar. I protest mot detta hungerstrejkar 60 fackliga ledare under 24 timmar i San Francisco-kyrkan i Santiago.

Även från ORIT (en facklig samordningsorganisation för Latinamerika under kontroll av AFL-CIO) hörs protester och hot om handelsbojkott av Chile. ORIT kräver fackliga fri- och rättigheter för facken i Chile.

1979

Den 16 januari beslutar ORIT att uppskjuta bojkotthotet till 30 juni för att »invänta om de utlovade förbättringarna av Pinochet ska uppfyllas».

På den internationella kvinnodagen den 8 mars demonstrerar i Santiago flera tusen kvinnor trots juntans uttryckliga förbud. Initiativet togs av de kvinnliga sektionerna av CNS/FUT.

Under 1:a maj genomfördes demonstrationer på uppmaning av CNS, FUT, Tio-gruppen och CEPCH (Chiles privat tjänstemannaförbund). 365 personer arresterades och ska ställas inför rätta.

Den 30 juni kom juntans nya arbetslagstiftning som ska reglera fackföreningarnas arbete. Samtliga legala och halvlegala organisationer har protesterat mot förslaget, även UNTRACH. CNS och Tio-gruppen talar om att genomföra en nationell proteststrejk...

STORSTREJK mot ny facklag

Pinochetjuntan ansåg att den hade uppnått ett viktigt steg i sin »institutionaliseringprocess», när den i slutet av juni i år tillkännagav en ny facklig lagstiftning.

Och om inte de idag accepterade fackliga organisationerna i Chile och de olika internationella fackliga organisationerna enhälligt hade avvisat den nya fackliga lagstiftningen, så skulle den verkligen ha inneburit ett viktigt steg i regeringens försök att förstärka sin ställning.

De nya fackliga lagarna innebär att de fackliga organisationerna i Chile kommer att kontrolleras mycket hårt av regeringen. En svag fackföreningsrörelse är nämligen nödvändig för att öppna vägen för regeringens nya ekonomiska projekt.

Å andra sidan innebär de nya lagarna att de tidigare regeringsdekretet, som reglerat eller snarare förbjöd den fackliga aktiviteten sedan kuppen 1973, upphävs. På detta sätt hoppas juntan förbättra sitt internationella anseende och uppfylla de krav, som ställs av ORIT (den interamerikanska fackliga organisationen) och speciellt av den nordamerikanska landsorganisationen AFL-CIO, på att normalisera den fackliga aktiviteten i landet.

I januari upphävde ORIT och AFL-CIO tillfälligt sitt hot om bojkott av den chilenska handeln i väntan på att regeringen skulle anta lagar, som garanterar de fackliga fri- och rättigheterna.

● *Pinochet släpper inte greppet. Den nya fackliga lagen är bara en skenreform.*

I slutet på augusti började de nya lagarna att fungera. Det enhälliga avvisandet från viktiga fackliga sektorer och det nya hotet om internationell bojkott har gjort att det fackliga problemet kvarstår

för juntan. Det innebär också att Chile nu står inför en period av direkta eller indirekta fackliga strider, vars resultat kommer att bero på de styrkeförhållanden som råder mellan Pinochetregimen och den fackliga rörelsen.

Det är klart att den chilenska fackföreningsrörelsen ännu inte har den styrka, som krävs för att på allvar kunna utmana regeringen. Men man kan dock räkna med en viktig allierad i utlandet, nämligen ORIT och den nordamerikanska fackföreningsrörelsen, som dag för dag ökar sitt inflytande över den del av den chilenska arbetarrörelsen som regimen tolererar.

● En »revolutionär» lag

Den nya fackliga lagstiftningen, som offentliggjordes av arbetsminister Jose Pinera den 29 juni, reglerar facklig organisering, strejkrätt och kollektivavtalshandlingar. Lagarna gäller ca 16 % av den totala arbetsstyrkan som idag är fackligt organiserad.

1973 beräknade man att 35 % av den totala arbetsstyrkan var fackligt organiserad. Idag är hela den arbetande befolkningen beräknad till tre miljoner personer.

Den kraftiga sänkningen av antalet fackföreningsanslutna har speciellt skett under de tre sista åren, som ett resultat av repressionen och inskränkningarna i de fackliga rättigheterna. Klarare uttryckt, i den totala likvideringen av ett stort antal fackliga orga-

nisationer genom olika dekret. Under 1978 upplöstes t ex sju fackliga federationer, som innefattade ungefär 550 fackföreningar med drygt 150 000 anslutna arbetare.

Det nya fackliga »paketet» innehåller en mängd restriktioner som gör, lite förenklat, att de fackliga rättigheterna reduceras med minst hälften i förhållande till den situation som rådde innan kuppen 1973.

När det gäller den fackliga organiseringen säger de nya lagarna följande:

- Man upphäver rätten till en nationell landsorganisation, dvs man lagstiftar bort det tidigare genom dekret förbjudna CUT.

- Man beskär rättigheterna för de fackliga förbunden och federationerna. Dessa kommer bara att tillåtas konsultativa uppgifter utan förhandlingsrätt eller rätt till egen facklig aktivitet.

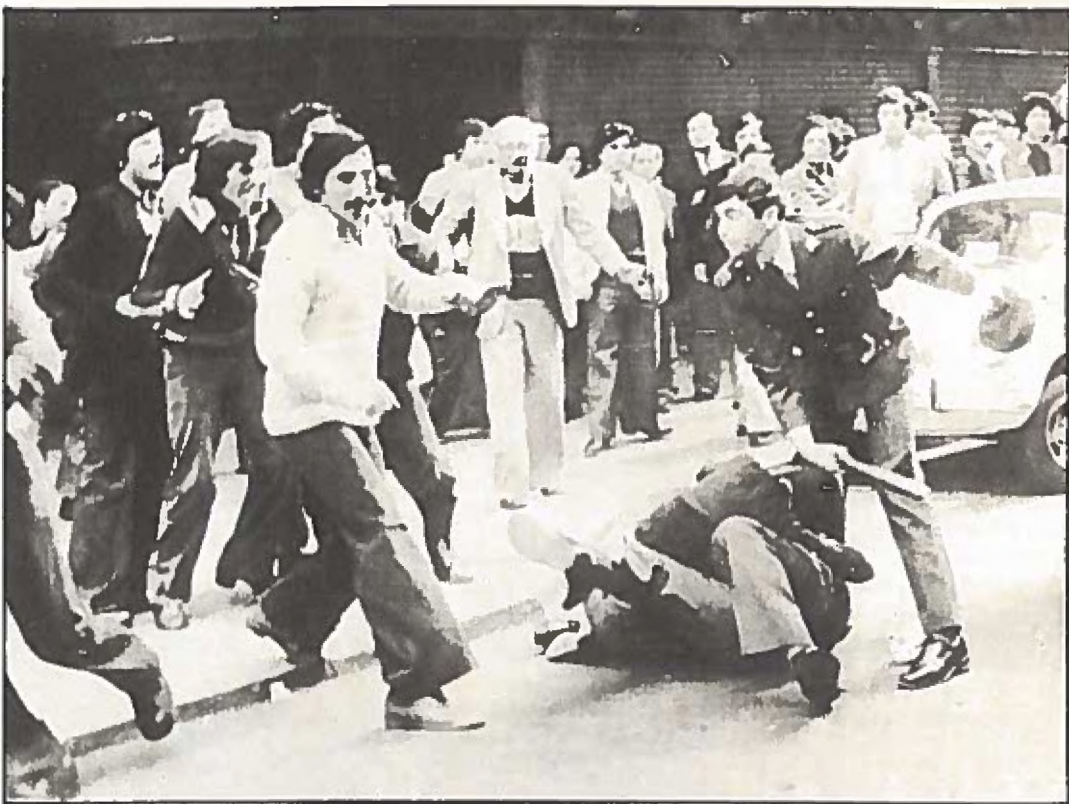
o De nya lagarna fastslår att fackföreningarna ska bildas på fabriksnivå och inte efter bransch. Dessutom uppmuntrar de nya lagarna till uppkomsten av flera fackföreningar inom varje fabrik. Fackföreningarna måste omfatta minst 10 % av de anställda och anslutningen ska vara individuell och frivillig. Fackföreningen måste omfatta minst 8 personer. Denna sistnämnda regel tillsammans med förbudet mot verkliga fackliga förbund utestänger, från facklig anslutning, alla de anställda i småföretag och lantarbetare på små egendomar.

När det gäller kollektivavtalsförhandlingar fastställer de nya lagarna följande:

- Fackföreningar tillerkänns rätten att teckna kollektivavtal.

- Fackföreningarnas avtalskrav får inte överstiga ökningen av det officiella levnadskostnadsindexet.

Om en arbetsgivare går med på en löneförhöjning som ligger i nivå med levnadskostnadsökningen måste arbetarna automatiskt acceptera detta bud och varje fortsatt facklig aktivitet med högre krav betraktas som illegalt.

● Den första maj demonstrerade chilenska arbetare trots att regeringen förbjudit demonstrationer. Men den växande oppositionen låter sig inte slås ned av polisbatonger. Årets första maj var en seger även om polisen arresterade 350 personer.

Om arbetarna inte accepterar arbetsgivarens bud i detta fall så ger lagarna dem generöst »rätten» att lämna sitt arbete. Man bör komma ihåg att enligt officiella siffror är arbetslösheten i Santiago 12,9 % och 15 % i landet som helhet.

När det gäller strejkrätten fastställer lagen följande:

- Strejkrätten erkänns, men från denna utesluts de statligt anställda och de som arbetar inom strategiskt viktiga delar av ekonomin, och även de anställda inom det som kan betraktas ingå i den offentliga servicen.

I ett regeringsdekret, som utfärdades efter de nya lagarna, namnges 31 strategiskt viktiga företag. Där ingår kopparhanteringen, hamnarbetarna, telefonarbetarna, oljearbetarna, de anställda vid gas- och elektricitetsverken, vilka alltså inte har strejkrätt.

- Strejker som genomförs får bara pågå i högst 60 dagar. Efter denna tidsrymd måste arbetarna återgå till arbetet.

- Arbetsgivarna ges lock-outrätt. De har också rätt att under strejken avskeda och nyanställa personal.

Med denna sammanfattning är det lätt att bedöma de nya lagarnas verkliga karaktär och förstå varför arbetarna enhälligt avvisat dessa.

● Lagarnas tillämpning

Den 16 augusti började de nya lagarna att tillämpas. Då inleddes en period av kollektivavtalsförhandlingar, som regleras genom en synnerligen komplicerad procedur.

För det första gör man en uppdelning på tre olika typer av företag:

- 1:a gruppen omfattar 21 statliga och 10 privata företag, som på grund av deras strategiska karaktär inte ger arbetarna strejkrätt.

- Den 2:a gruppen består av företag där förhandlingarna ska föras på grundval av fabriktillhörighet och inte utifrån produktionssektor.

- Den 3:e gruppen består av företag som kan förhandla utan förbehåll, med undantag av den tidsplan som myndigheterna fastställt och som går igenom företagen i alfabetisk ordning.

Bland de sektorer, som förutom att de kraftfullt har avvisat de nya lagarna och tänker presentera långgående ekonomiska krav, finns koppargruvarbetarna. Dessa ska genomföra sina förhandlingar på varje företag inom branschen, i enlighet med den tidsplan regeringen fastställt. Därför ska arbetarna vid koppargruvan Chuquicamata presentera sina krav mellan den 1 och 6 november. I oktober förra året inleddes dessa arbetare den första viktiga rörelsen mot regeringens lönepolitik.

Senare i december kommer en annan viktig grupp, arbetarna vid gruvan El Teniente, som genomförde en strejk och flera demonstrationer under 1977 - 78, att stå på tur.

Detta system för avtalsförhandlingar kommer att fungera under hela året och följa den turordning som regeringen har bestämt.

● Från avvisande till bojkott

Efter offentliggörandet av de nya lagarna har det hörts

Facket i Chile

en hel del protester från de fackliga organisationerna.

Den regeringsvänliga organisationen UNTRACH uttryckte i försiktiga ordalag sitt avvisande och angrep särskilt de formella aspekterna. Huvudsakligen det som rör upphävandet av rätten till organisering på förbunds nivå, då det är på denna nivå som de kontrollerar koppargruvearbetarnas fackliga ledningar.

På den andra sidan finns CNS, som står under inflytande från vänstern, vilka angrep hela den nya lagstiftningen och krävde att den måste göras om fullständigt.

I utlandet har den nordamerikanska organisationen AFL-CIO i juli tagit avstånd från lagarna, vilket återigen sätter frågan om bojkott av Chile på dagordningen. Frågan om bojkott behandlas inom ORIT, en organisation där den nordamerikanska landsorganisationen har en fullständigt dominerande ställning.

På ett möte med den latinamerikanska fackliga samordningsorganisationen som hölls i Caracas i juli, beslöt man att genomföra en internationell bojkott av den chilenska handeln under en vecka i september.

Samtidigt håller bojkottkommissionen inom ORIT på att diskutera frågan och på ett möte som kommer att hållas i oktober ska man ta ställning definitivt.

I detta läge har de chilenska fackliga organisationerna t o m offentligt börjat disku-

● *De nya fackföreningarna ska bildas på fabriksnivå, gärna flera på varje fabrik. Någon landsorganisation blir inte tillåten. Den nuvarande fackliga organisationerna i Chile diskuterar en strejk i hela landet som protest mot facklagen.*

tera en nationell proteststrejk mot de nya lagarna.

Bernardino Castillo, ordförande i UNTRACH, föreslog att regeringen skulle genomföra en omröstning i frågan.

Under tiden argumenterade arbetsministern Jose Pina för lagarna genom att hävda att de var grundade på de principer, som gäller för den nordamerikanska fackliga

lagstiftningen. Arbetsministeriet utsåg en delegation med uppgift att resa till USA för att samtala med AFL-CIOs ledning för att på så sätt hitta en lösning på problemet.

Denna taktik, att försöka lösa ett chilenskt fackligt problem genom de nordamerikanska fackliga ledarna, användes redan i januari i år när frågan om bojkott höll på att bli verklighet.

Vilket resultatet än blir av förhandlingarna mellan den chilenska regeringen och de nordamerikanska fackliga ledarna, står det helt klart att de chilenska fackliga organisationerna är beredda att inledda direkta aktioner mot de nya lagarna, vilket representerar för Tio-gruppen, som leds av högerkristdemokrater, gjorde klart i ett uttalande i slutet av augusti.

Krister Nilsson

Vem tillhör kyrkan?

— »Gud lät inte människan bosätta sig i Latinamerika bara för att hon där skulle kunna förbereda sig för himmelriket».

Så kommenterade den progressiva biskopen Proano från Ecuador det latinamerikanska biskopsmötet i Puebla, Mexico. Där samlades under två veckor i januari – februari i år 180 biskopar och lika många lekmän för att utvärdera den katolska kyrkans utveckling under de senaste tio åren och lägga upp arbetet för de tio nästa.

Mötet hårdbevakades av den församlade världspresen. Detta säkerligen inte bara för att den nyutnämnda polskfödde påven Johannes Paulus II där uppträdde iförd mexikansk cow-boy hatt i ett försök att närma sig folket. Intresset berodde snarare på att man där kunde utläsa några av de politiska och religiösa strömningar som dominerar i denna del av världen.

För en svensk som tänker på biskopsmötet som ett forum där deltagarna ägnar sig åt att tvista om huruvida kvinnor får bli präster eller ej, kan det vara svårt att uppskatta den roll som kyrka och religion spelar för Latinamerika. Allt sedan den dag då katolska präster och munkar kom från Europa för 400 år sedan för att röja väg för och legitimera den europeiska kolonisationen och förintelsen av Sydamerikas ursprungliga innehavare, och fram till idag, har kyrkan och den borgerliga staten gått hand i hand och stött varandra.

För folket är religionen en naturlig del av det dagliga livet och kyrkan står alltid mitt i byn. Dit går åtminstone 20 procent av befolkningen en gång i veckan. I många latinamerikanska länder kontrollerar kyrkan all undervisning och en stor del av massmedia. Den påverkar i hög grad människornas sett att tänka och agera socialt och politiskt. Därigenom har kyrkan kommit att bli ett ideologiskt redskap för kapitalismen och militarismen, som idag härskar i det närmaste oinskränkt över hela kontinenten.

● Den nationella säkerheten

I doktrinen om »den nationella säkerheten» som utformades i USA efter andra världskriget genom tillkomsten av det nationella säkerhetsrådet och CIA, spelar militären och religionen avgörande roller. Den går i stort sett ut på följande. Nationen, Staten och Makten är det centrala och folket har inget berättigande annat än som delar av Nationen. Världen består av en serie Nationer som ständigt står i konflikt med varandra.

Den civila borgerliga staten i Latinamerika har visat sig oförmögen att upprätthålla den nationella makten och säkerheten och därigenom har kapitalets makt hotats. Flera latinamerikanska länder, exempelvis Chile, »har varit nära att falla i händerna på kommunisterna».

I ett sådant läge måste militärerna gripa in och återställa Ordningen som garanterar fortsatta profiter för de multinationella bolagen

och de inhemska borgerliga eliterna. Pinochet är en av de militärerna som mest hängivet har uttolkat dessa filosofiska teorier.

● Kyrkans stöd till militären

Vid sidan av de väpnade styrkorna spelar kyrkan en viktig roll i denna »geopolitiska» filosofi. De två kan hjälpa varandra och därigenom skydda sig mot den gemensamma huvudfienden marxismen, som hotar kyrkans makt över folket. Kyrkan kan hjälpa Staten-militärerna att organisera den ideologiska kampen mot marxismen. Detta är viktigt för militären eftersom folket »lätt låter sig lurats av de marxistiska förrädarna».

Staten kan å sin sida garantera kyrkans säkerhet, dess fortsatta ideologiska makt över folket och se till att kommunisterna inte konfiskerar kyrkans stora jordegendomar och övriga rikedomar.

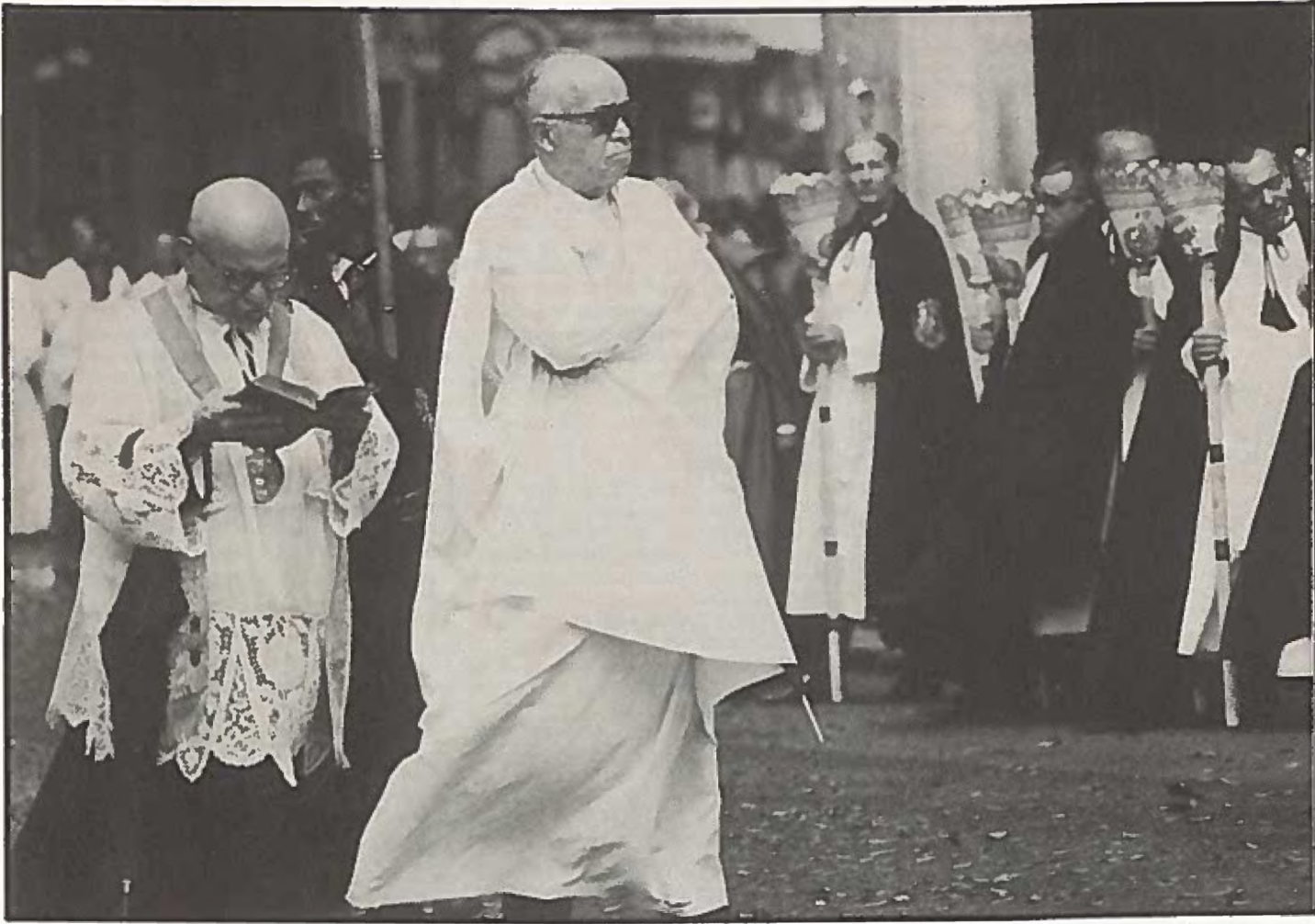
Tillsammans ska kyrkan och militären skapa den nya Staten där ordning och reda råder och där folket ska veta sin plats.

Resultatet av denna filosofi ser vi idag i Latinamerika i form av några av de grymmaste militärdiktaturer som världen har skådat.

● Den progressiva kyrkan

Den klasskamp som äger rum i Latinamerika avspeglas också i en klasskamp inom den katolska kyrkan. Vid det föregående biskopsmötet i Medellin, Colombia, 1968 fördes för första gången i ett större sammanhang den progressiva kyrkans ideer fram, grundade i den s k befrielse-teologin.

Medellinmötet var i hög grad präglad av att vänstern hade haft vissa framgångar, inte minst genom den kubanska revolutionen. Samtidigt hade den borgerliga strategin, som den utformats i Kennedys Framstegsallians, misslyckats i länder som Chile och Colombia. I Colombia hade prästen Camillo Torres lagt sin prästkappa tillfälligt

åt sidan och som en sista åtgärd, när den fredliga vägen visade sig oframkomlig, gått in i en väpnad gerillakamp mot regimen.

I många länder lät progressiva grupper av präster, som arbetade med folket på landsbygden och i arbetarkvarteren, höra tala om sig. De kallas ofta för »tredje världens präster». I Chile bildade de kärnan i den rörelse som under Allendetiden i april 1972 stod som värdar för ett latinamerikanskt möte för »Kristna för socialismen».

• Teologi för befrielse

Den tolkning av det kristna budskapet som utgör grunden för tredje världens präster är befrielseteologin.

I stället för att, som den borgerliga kyrkan, förändliga evangeliet och låta det handla om livet efter detta utgår befrielseteologin från de förtrycktas situation. Bibelns Kristus är inte en frälsare enbart för den inre människan. Det kristna budskapet rör

»Gud älskar de fattiga för de är förtryckta»

människan och hennes konkreta livssituation.

- Gud älskar de fattiga för att de är förtryckta och behöver befrielse, inte nödvändigtvis för att de är speciellt snälla och andliga människor.

Så säger Gustavo Gutierrez, befrielse-teologins mest kände teolog (se vidare hans bok »The theology of liberation»).

● Hot mot den etablerade kyrkan

Denna tolkning av evangeliet utgör naturligtvis ett stort hot mot den etablerade katolska kyrkan, som genom historien ständigt identifierat sig med de rika, förtryckarna.

I Medellín slog befrielse-teologin överraskande igenom och den reaktionära kyrkan stod svarslös. Slutdokumentet från Medellínmötet blev ett handlingsprogram för den framväxande progressiva kyrkan.

Inför Puebla tio år senare hade den etablerade kyrkan, som hela tiden utgjort en majoritet av biskopar och präster, hunnit samla sig till motangrepp.

I sin mest renodlade form har denna ju valt att alliera sig med militärregimerna genom doktrinen om den nationella säkerheten. En stor grupp inom kyrkan försöker emellertid hålla sig neutrala och balansera mellan militärernas kyrka och befrielse-teologin.

Under Pueblamötet fick en journalist av misstag tag i en bandinspelning, som var ett budskap från den colombianske biskopen Lopez Trujillos till en brasiliansk biskop. På detta band drogs högerens hela strategi inför mötet upp. Bandet publicerades i mexikanska tidningar och kom därigenom att påverka mötets slutdokument. Högerens förväntade dominans mildrades och det befarade nederlaget för befrielse-teologin uteblev delvis.

● Pueblamötets resultat

Slutdokumentet som man slutligen lyckades enas om har betecknats som ett ge-

● *Genom att alliera sig med den konservativa kyrkan kring doktrinen om »den nationella säkerheten», har militären skaffat sig ytterligare ett vapen för att förtrycka det latinamerikanska folket.*

nombrott för »den populistiska befrielse-teologin». Den kännetecknas av två huvudidéer.

● Man vänder sig mot USA:s ekonomiska och politiska dominans av Latinamerika, som utövas av de nationella företagen. På de kyrkliga området avspeglas detta i en misstro mot den dominerande protestantiska kyrkan i USA, som man menar ser ner på katolicismen i Latinamerika. Man ger alltså uttryck för en viss nationalism.

● Den andra huvudpunkten är att man tar avstånd

från marxismen. Även biskopar som är kända för sin radikala hållning tycks ha instämt i detta. Man kritiserar kapitalismen och militärerna för brott mot de mänskliga rättigheterna, för att skapa ett samhälle enbart inriktat på konsumtion och jakt på stora vinster. Men man säger inte att detta direkt beror på kapitalismens natur. Man talar om befrielse och fördömer liberala ideologier (USA), menala påpekar samtidigt att denna befrielse inte är liktydigt med socialism.

Ett försök till tolkning av budskapet från Puebla skulle vara att den officiella kyrkans

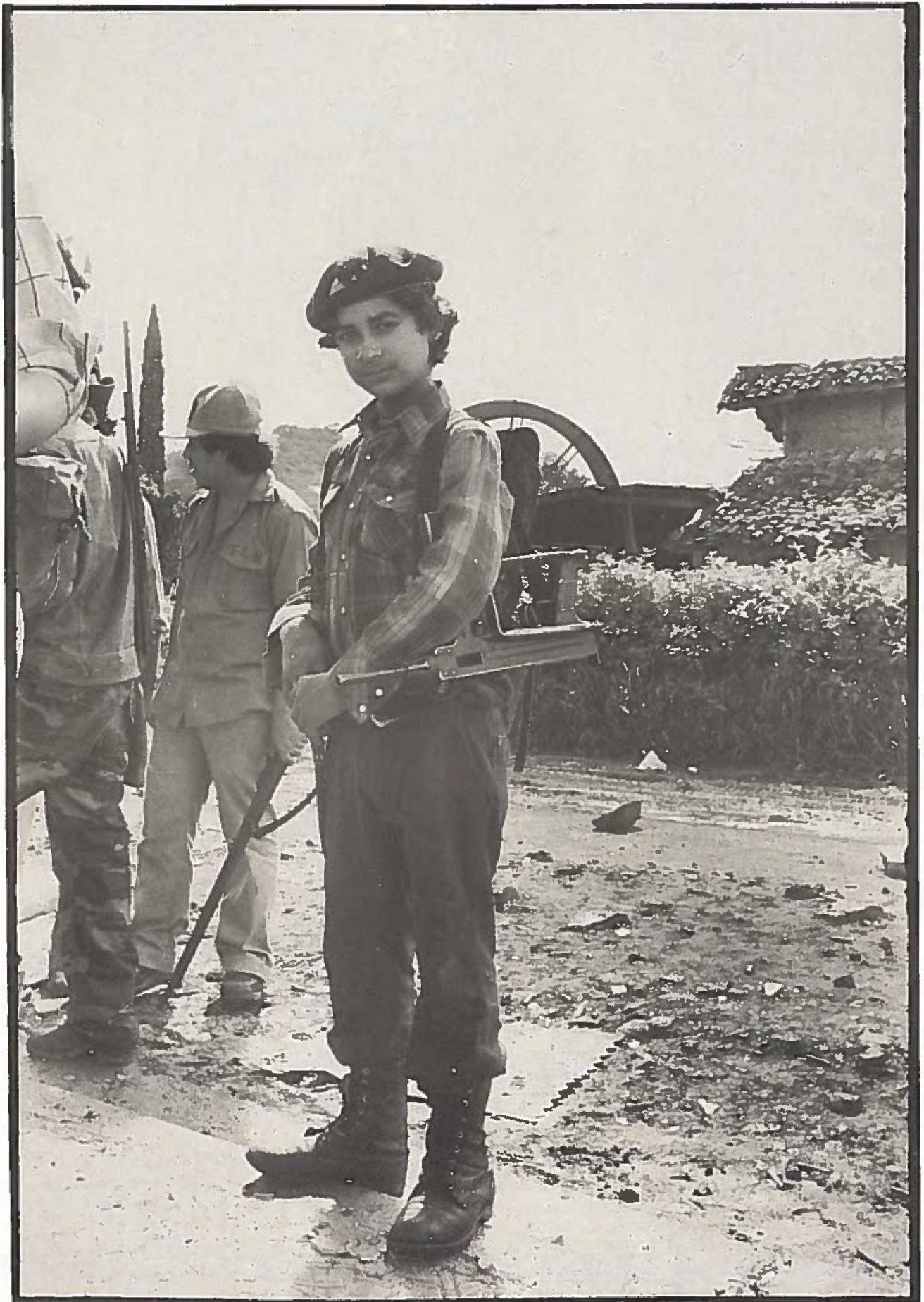
ställningstagande för nationalism men mot socialism, ett slags social kristendom, på det politiska planet, tyder på att de kristdemokratiska partierna, dominerade av medelklassen är på frammarsch.

För den progressiva kyrkan innebär det »oavgjorda resultatet» i Puebla att man kan fortsätta det viktiga arbetet på basplanet tillsammans med de fattiga och förtryckta.

Möjligheten att skapa en kyrka för folket, som kan utgöra en viktig bas i kampen för befrielse för folken i Latinamerika finns kvar.

Carl G Svensson

ETT SJUKHUS

TILL NICARAGUA

Chile-kommitten beslutade på sin kongress att ge ett stöd till befrielsekampen i Nicaragua. Efter kongressen, under sommaren, krossades Somoza-diktaturen. Somoza tvingades i landsflykt och sandinisterna kunde tåga in i Nicaraguas huvudstad, Managua.

Behovet av stöd till Nicaragua kvarstår. Somoza tog med sig miljontals kronor ut ur Nicaragua och lyckades ödelägga landets ekonomi totalt. Därför är det idag en viktig uppgift att bidra till återuppbyggnaden av det nya Nicaragua.

I oktober kommer Chile-kommitten att gå ut i en kampanj för Nicaragua och att ge ett materiellt stöd till återuppbyggnaden. Efter kontakter med representanter för den sandinistiska befrielsefronten (FSLN) har Chile-kommitten beslutat att samlas in 30 000 kronor till ett fältsjukhus i Nicaragua.

Ge ditt bidrag till insamlingen - Nicaragua behöver ditt stöd!

Chile-kommittens Nicaragua-insamling, postgiro 20 35 63 - 2.

Foto: Peter Torbjörnsson

Stöd den fackliga kampen i Chile

Den 8 - 10 juni höll Chilekommitten sin sjätte kongress. Kongressen behandlade många olika motioner och förslag, men beslutade sig för att göra fem huvudprioriteringar.

- insamlingen
- stöd till det fackliga återuppbygget i Chile
- kamp mot den svenska imperialismen och stöd till arbetare på svenska företag i Latinamerika
- kampanj för Sveriges utträde ur IDB och Världsbanken
- kampanj till stöd för återuppbyggandet av Nicaragua

Från kongressen hämtar vi också delar ur ett dokument, som den avgående nationella styrelsen sammanställt om läget i Latinamerika. Utdraget på nästa sida tar främst upp situationen i Chile.

STÖD

FACKLIGA

ÅTERUPPBYGGET

I CHILE

Den chilenska arbetarklassens kamp mot diktaturen yttrar sig idag främst i ansträngningarna att återuppbygga den fackliga rörelsen. Det är därför viktigt att i solidaritetsarbetet ge sitt stöd till denna återuppbyggnad.

I linje med detta kommer just det fackliga återuppbygget att bli huvudtema för september-kampanjen 1979.

KAMP MOT SVENSK

IMPERIALISM

Kampen mot den svenska imperialismen ansåg kongressen vara en av Chilekommittens viktigaste uppgifter. För att bedriva detta arbete är det viktigt att Chilekommitten vidareutvecklar sina ståndpunkter genom studier och diskussioner.

En viktig uppgift, i syfte att mobilisera solidariteten med de latinamerikanska arbetarnas krav blir att utveckla och förmedla kontakter mellan svenska och latinamerikanska arbetare och deras fackklubbar.

SVERIGE

UT UR IDB!

Chilekommitten kommer att fortsätta att bevaka besluten i internationella organ som Världsbanken, IMF och IDB. Våren 1980, när det svenska IDB-medlemskapet åter blir aktuellt i riksdagen för omprövning, kommer Chilekommitten gå ut i en kampanj med inriktningen. Sverige ut ur IDB och Världsbanken!

NICARAGUA

Den varmaste och mest entusiastiska applåden fick sandinisternas representant då den hälsade kongressen.

Kongressen beslöt också att prioritera ett stöd till motståndskampen i Nicaragua. Och nu med den förändrade situationen ett stöd till en återuppbyggnad av Nicaragua.

INSAMLINGEN

Det stora behovet av materiellt stöd till motståndskampen står helt klart. Därför ansåg kongressen att insamlingen som en av Chilekommittens huvuduppgifter måste betonas.

Insamlade pengar kommer under den kommande kongressperioden att till 25 % gå till de chilenska vänsterpartierna i enlighet med deras egen

överenskommelse om fördelning (den s k Havana-överenskommelsen). Resterande 75 % kommer att gå till olika konkreta projekt.

När det gäller konkreta projekt kommer fackliga projekt att ges första prioritet.

Chileinsamlingen,
postgiro 65 39 28 - 2.

● En väggmålning som Chilekommitten gjorde på Moderna museets utställning »Brigadmåleri» i våras. Foto. Urban Aström.

Dokument om läget i Chile

1970-talet har varit ett mörkt årtionde för den latinamerikanska arbetarklassen. Imperialismen, med USA-imperialismen i spetsen, har i samarbete med den latinamerikanska borgarklassen, stärkt sitt grepp över kontinenten, och först under de senaste åren har en vändpunkt i 1970-talets dystra utveckling kunnat skönjas. (. . .)

● Diktaturer i kris

På kort sikt kan den reaktionära offensiven sägas ha varit framgångsrik. Vänstern och fackföreningsrörelsen har försvagats i de flesta länder, och det är egentligen bara i ett land i hela Latinamerika – Nicaragua – där vänstern har framstått som ett hot. Efter som militärdiktaturerna i Latinamerika har misslyckats både med att lägga grunden till ekonomisk utveckling, som kommer folken till godo, och med att skapa en speciell bas bland arbetare, tjänstemän, fattigbönder och småborgare är dock situationen långt ifrån stabil. Redan idag kan man urskilja tydliga tec-

ken på att diktaturerna befinner sig i förstadiet till en allvarlig kris, och behovet av att institutionalisera diktaturerna och bredda regimernas sociala bas framstår allt klarare även för USA-imperialismen.

● Pinochets ställning stärkt

Chilekommitténs solidaritetsarbete har hittills präglats av att 1970-talet kom att bli gorillornas årtionde i Chile och Latinamerika. Vår beredskap inför 1980-talet bör utgå från att även solidaritetsarbetet kan behöva anpassas till en ny, och för den latinamerikanska arbetarklassen mer hoppfull utveckling. (. . . .)

Militärdiktaturen i Chile har för första gången sedan kuppen 1973 uppvisat allvarliga inre motsättningar, som fick sin tillfälliga upplösning med avskedandet av general Leigh. USA har vidare pressat på i fallet Letelier, genom att stödja FN:s fördömande av Chile-diktaturen, genom att ta upp frågan om bojkott m m.

Men försöken att få Pinochet avlägsnad har misslyckats.

Pinochet har stärkt sin ställning inom juntan. Samtidigt som han tillförsäkrat sig det stöd han behövt av militär och monopolkapital. (. . . .)

● Subtilare förtryck

Förtrycket har ytterligare förfinats under de sista åren. Tortyr som inte lämnar några spår, kortvariga anhållanden där offren på alla sätt skräms från fortsatt aktivitet, massiv infiltration mot alla folkliga organisationer är några exempel på förtryckets karaktär. Öppna försvinnanden förekommer inte längre. Politiska fångar finns inte heller officiellt, utan de kallas numera vanliga kriminella. Men fångslanden fortsätter och efter 1:a maj har flera hundra anhållits för att ställas inför civila och militära domstolar. (. . . .)

● Fackliga rörelsen på offensiv

Vänsterns organisatoriska och politiska splittring kvarstår, även om enheten är om-

fattande i det konkreta basarbetet. Det är främst genom den fackliga rörelsen som man vunnit terräng i kampen mot diktaturen. De senaste åren har inneburit en aktivering av den fackliga kampen. Ett flertal strejker och andra typer av protester har genomförts. Hundratals fackliga ledare har i brev och proklamationer klargjort den chilenska arbetarklassens krav på fackliga fri- och rättigheter, på rimliga löner och anställningsvillkor. Många fackliga ledningsorgan har bildats för att kanalisera de växande kraven. Det mest avancerade uttrycket hittills för denna fackliga kamp var bildandet av CNS (Nationella fackliga samordningsorganet) 1978. CNS utvecklades till ett av de främsta hoten mot diktaturen och olagligförklarades oktober -78, men fortsätter arbetet på olika sätt. Ett annat exempel på viktiga uttryck för oppositionen är CODES, som bildats till försvar för fackliga fri- och rättigheter. 99

(Chilekommitténs nationella styrelses värdering.)

FÖRFÖLJD I CHILE MOBBAD I SVERIGE

Om en svensk hade fått uppleva samma saker som jag i Sverige hade han skämts för sina landsmän.

Så skriver en chilensk flicka som bor i Norrköping i en skoluppsats.

— I Chile kunde våra föräldrar förlora livet vilken dag som helst, men jag tror de lider dubbelt av att se sina barn underskattas av lärare och kamrater i det nya landet, skriver hon.

CB träffade flickan. Hon är 16 år och vi kan kalla henne för Maria. Hon vill inte träda fram med sitt rätta namn.

— Om jag gör det kan jag bli mobbad ännu mera. Och det vill jag inte, säger hon.

»Maria» bor tillsammans med föräldrarna och fyra syskon i en lägenhet i centrala Norrköping. Den är trivsamt möblerad och mycket välstädd.

— Du får inte komma för tidigt för jag ska städa i dag, sa Maria när jag ringde upp och bad om en intervju.

Maria har haft det svårt. Det erkänner hon utan omsvep. Och hon har funderat mycket på hur det fungerar mellan svenska barn och invandrarbarn.

— Svenskarna vet så lite om oss. De vet så lite om Chile. Det har hänt att svenskar frågat mig om jag vet vad en TV är för något. Eller om vi bodde i en hydda i Chile. De har så konstiga ideer om utlänningar.

●»Luktar illa»

I början var det svårast. Maria hamnade i en klass där

hon blev hackkyckling.

Det luktar illa, kunde klasskamraterna säga när hon kom in i klassrummet.

Men, det värsta är att svenskarna tror att vi inte duger något till. Det finns många chilensare som har en bra utbildning, men som inte får de jobb de är utbildade för.

Det är det dagliga underkännandet som är svårast. Och ofta är det svårt att komma åt.

När jag pratat med Maria en stund säger jag »Du talar bra svenska».

Men för Maria är det inte något fint att ta till sig.

— Som om jag inte skulle tala bra svenska efter att ha bott två år i Sverige! Det är förödmjukande att få sånt beröm. Även om det är välment.

●Gliringar

Det händer nästan dagligen att Maria och hennes kamrater får gliringar för att de kommer från Chile.

— Jävla svartskalle, säger de. Och det är svårt att ge igen när man inte kan språket ordentligt.

Det verkar svårare för de chilenska tjejerna att hävda sig än killarna.

— Tjejerna tar lättare åt sig. Och svenska tjejer är så annorlunda mot oss. Det är lättare för killarna för de kan vara tuffa på ett annat sätt.

●Vågar inte

Maria spelade mycket basket förut. Och fotboll. Men efter skrivierna om Navestad blev det slut på det.

— Mamma vågade inte låta oss vara ute på kvällarna. Hon var rädd att det skulle hända oss något.

Så nuförtiden håller sig Maria mest hemma. Utom när hon träffar sina kompisar. Sina chilenska kompisar.

● - Det går inte att isolera sig från svenskarna i längden. Jag kommer ju att bo i Sverige i många år. Men det är svårt att bryta isoleringen. Foto: Jan Wadström.

— Jag har ingen riktig nära svensk vän, berättar hon.

Samtidigt är hon medveten om att det inte går att isolera sig.

●Slagsmål

— Jag bor ju i Sverige och kommer att bo här i många år till. Och då går det inte i längden att isolera sig. Jag tror också att många som isolerar sig och blir utsatta för svenskarnas förakt börjar hata svenskarna.

På Marias skola finns två stora grupper bland eleverna. Svenskarna och chilensarna.

— Och vi har väldigt lite kontakt med varandra. Det är

ofta slagsmål mellan svenskarna och chilensarna.

Skolan verkar inte ha gjort särskilt mycket för att komma åt problemen, tycker hon.

— En gång sa lärarna att de chilenska killarna och de svenska skulle spela fotboll. Men det slutade med slagsmål.

De svenska tjejerna retade de chilenska tjejerna och så var slagsmålet igång.

●Respektera

Måste det vara så här? Det är ju egentligen inte mycket Maria begär.

— Allt jag vill är att svenskarna respekterar oss. Att de ändrar sin inställning till oss

Marias uppsats

Titeln på »Marias» uppsats är En resa. Den handlar om en resa hon önskar hon sluppit. Resan till Sverige.

»Denna resa har varit av stor betydelse för mig, men också stor sorg», skriver hon.

»Kanske många svenskar tycker att det bästa vi gjort är att vi kom till Sverige, men det tycker inte jag.

»Jag tror att vi chileneare har fått lida nästan lika mycket som judarna. Det som skiljer oss från judarna är bara det att lidande inte är slut i Chile än. Nu när vi kommit till Sverige har vi fått precis den frihet som vi alla behöver, men svenskarna underskattar oss.

Om en svensk hade fått uppleva samma sak som jag här i Sverige hade han skämts för sina landsmän.

Föräldrarna är inte säkra på att deras barn känner säkerhet och lugn som de behöver för att kunna studera.

Föräldrarna lider dubbelt så mycket som de gjorde i Chile. I Chile kunde de förlora livet vilken dag som helst. Men det värsta lidandet är att se sina barn underskattas av både lärare och kamrater i det nya landet.

När de ser att deras barn inte har någon glädje av att kunna gå i skolan längre. När de ser att deras barn förlorat initiativförmågan att bli någonting. När de ser att deras barn blir isolerade av de andra.

När de ser att deras barn vaknar röda i ögonen för att de gråtit under natten.

Många människor undrar varför utländska barn skolkar så mycket i skolan. Jag tror att de gör det för att slippa vara med svenska kamrater och i stället kunna vara ensamma utan att bli slagna.

Jag vill inte vara otacksam mot svenskarna för att det är på det här viset. Men ett brott de gjort sig skyldiga till är att de vill ha sitt land för sig själva. Det är egoistiskt.

De måste tänka på oss. Vi har inte kommit hit för att vi ville utan för att vi var tvungna.

Min högsta önskan är att kunna åka tillbaka till mitt eget vackra land. Till Chile. Jag hoppas då att Chile är ett fritt och demokratiskt land.

Nu är det omöjligt att resa tillbaka. För att åka tillbaka nu skulle vara detsamma som självmord. »

och slutar bråka med oss. De måste förstå att vi inte kom hit för att ta deras jobb. Vi kom därför att vi var tvungna.

● Återvända

Helst av allt vill hon återvända till Chile.

— Men det går inte så länge militärjuntan sitter kvar. Mamma och pappa var politiskt aktiva. Och min bror lämnade Chile eftersom han inte ville göra värnplikt i Pinochets ar-

me. Och han blir säkert straffad. För mamma och pappa är risken inte lika stor. Men för dem blir det svårt att få jobb.

Maria drömmer om att bli advokat.

— Jag vill bli advokat för att vara med och bygga upp ett fritt Chile när juntan fallit. För den kommer att falla, säger hon.

Peder Palmstierna

Invandrarbarn får ofta psykproblem

— Det är vanligare med psykiska problem bland invandrare än bland svenskar.

Det säger Gun Mällhammar, psykolog från Motala. . Hon har sysslat en hel del med invandrarnas psykiska problem.

»Maria» har rätt när hon säger att många invandrarbarn tar skada psykiskt av vad de upplever i det nya landet, i Sverige.

Det finns undersökningar som visar den saken. Över huvud taget verkar det vara så att psykiska problem är vanligare bland invandrare än bland svenskar.

Det säger Gun Mällhammar som är psykolog i Motala och jobbat en hel del med invandrarnas psykiska problem.

— Men det är svårt att säga mer bestämt hur allvarligt det är. Många invandrare drar sig för att söka hjälp hos svenskarna. Språkproblemen är för stora.

I levnadsnivåundersökningen som gjordes 1974 uppgav många fler invandrare än svenskar att de led av depressioner.

En annan undersökning som Statistiska centralbyrån gjort visar att invandrare dubbelt så ofta drar sig för att söka hjälp när de behöver den.

Det verkar också vara så att sjukligheten ökar med avståndet mellan hemlandet och Sverige. Och det är ju inte så konstigt. Med avståndet ökar ju de kulturella skillnaderna.

Särskilt svårt verkar barnen ha det. Det tyder i alla fall uppgifter från Långbro sjukhus i Stockholm på. En tredje-

del av de intagna för några år sedan på ungdomspsykiatriska kliniken var invandrarbarn.

— Särskilt vanligt är det att invandrare med psykiska problem tappat sin identitet, säger Gun Mällhammar.

— Sverige är ett väldigt slutet samhälle, tycker hon. Vi lever inom fyra väggar i våra kärnfamiljer. Det tar lång tid att komma nära oss. Och det tar lång tid att komma in i samhället. Man måste ha ett mål som att spela schack eller idrott. Det går inte att komma i kontakt med svenskar bara för att umgås, menar Gun Mällhammar.

— Vi måste öppna oss, tycker hon.

Mycket går att göra för att förbättra psykvården för invandrare.

I en rekommendation från socialstyrelsen sägs att det viktigaste är att få fram tvåspråkig personal.

— Det vore drömmen att få anställa psykologer och psykiatriker även från invandrarländerna, tycker Gun Mällhammar.

Ett försök med det har gjorts i Huddinge kommun. Men det försöket misslyckades. Belastningen blev för stor.

— Jag tror att mycket av det här skulle lösas om vi svenskar accepterade invandrarna och behandlar dem som folk, säger hon. Då skulle kulturchocken, mötet med det nya landet, bli lättare att ta. □

SÅ HÄR HAR UTVECKLINGEN GÅTT I CHILE

I statistiken syns effekterna av Pinochets regim tydligt. Här är en jämförelse mellan Allendes regeringstid 1970-73, och den nuvarande regimen 1974-77 (senare siffror är svåra att få tag på). Siffrorna gäller procent per år när inget annat anges.

	1970-73	1974-77
Arbetslöshet	3,8 (1973)	16 (1977)
Reallöneutveckling (köpkraften ökade alltså med 5 procent under Allende, men föll med 10 procent 1974-77)	5	-10
Löneandel i nationalinkomsten	53	30
Andel löntagare under existensminimum	10	40
Barndödlighet (0-1 år)	8	14
BNP tillväxt	-4	-5
Investeringsandel i BNP	15	11
Utländskt kapitaltillflöde, dollar per år	0	200 milj dollar
Handelsbalans	-500 milj dol	700 milj dollar
Utländsskuld	3 milj dollar	6-7 milj dollar

Uppgifterna är sammanställda av Claes Crooner. Källor: Chilensk officiell statistik, uppgifter från Ekonomiska Institutionen vid Chiles Statsuniversitet och studier av forskningscentrum CIEPLAN i Chile 1975-79.

Den 11 september 1973 genomfördes en blodig militärkupp i Chile. Landets folkvalde president, Salvador Allende, avstred och en grupp generaler tog makten. Arbetslöshet och fattigdomen kungade över landet. Karta över Chile som visar den chilenska läroplanens utveckling.

CHILEKOMMITTEN

»MELLANMÅLSSTREJK» I HUACHIPATO

Mer än 3 000 arbetare vid Compania de Acero Pacifico, ett stålverk i Huachipato - det ligger söder om Concepcion, som är Chiles tredje största stad - beslöt sig för att inte acceptera den löneökning som företaget erbjöd dem.

I protest vägrade de att gå till fabriken matsal, att ta emot det kalla mellanmål som företaget serverade samt att arbeta övertid.

Beslutet hade fattats enhälligt av de 4 500 arbetarna.

Denna åtgärd är oerhört betydelsefull med tanke på att arbetarna i Fundacion de Paipote - ett småt-

verk i norra Chile - 1975 dömdes för »undergrävande verksamhet jämförbar med politisk extremism» då de vägrade att arbeta övertid.

Vid ett tidigare tillfälle lyckades koppargruvvarbetarna oroa de militära myndigheterna genom en matstrejk som bemöttes med »relegacion», ledarna förvisades till isolerade byar i avlägsna delar av landet, och undantagstillstånd infördes i provinsen.

Nu är det arbetarna i Huachipato som öppet utmanar Pinochet-regimen och man kan förvänta sig att striden kommer att utvecklas.

Militärdiktaturen i Uruguay vill inte att några som helst internationella solidaritetsyttringar ska nå fram till befolkningen. Det är inte ens möjligt att från utlandet skicka t ex kläder och leksaker till de politiska fångarnas barn - sådana försändelser kommer helt enkelt inte fram.

I Sverige har 15 000 personer skrivit under kravet att materiell hjälp ska få nå fram till de många barn som har en eller båda föräldrarna fängslade eller döda. Då hälften av namnen insamlats i juni 1978 över-

lämnades de till Uruguays ambassad i Stockholm av fyra representanter för resp. Centern, Folkpartiet, Socialdemokraterna och VPK. I april i år överlämnades ytterligare drygt 7 000 namnunderskrifter av två representanter för kyrkan, biskopen i Stockholm, Lars Carlzon och ordförande i Sveriges Frikyrkoråd, David Lagergren.

Vid bägge tillfällena lämnades listorna till en ambassadsekreterare då ambassadören vägrade ta emot dem.

HUMANITÄR HJÄLP FÖRBJUDEN I URUGUAY

Lars Carlzon (t v) och David Lagergren.

Motståndare i Santiago de Chile

Här möter du röster om motståndets villkor idag i Chile. Broschyrer skildrar på ett levande sätt människors segslitna vardagskamp för att värja sig mot arbetslöshet och utsatthet - och för att diktaturen en dag ska störtas. (50 sidor, pris 9:-)

Skriv eller ring
Förlaget Barrikaden
Tobaksvägen 24,
123 57 Farsta.
Tel 08/93 48 53.

ETT BRA SÄTT ATT GÖRA INSAMLING PÅ!

Det här är inte Tian, utan Varbergs protestkort för frigivande av politiska fångar.

Inför majkampanjens insamling till det fackliga återuppbygget i Chile gjorde vi i Varbergs Chilekommitte en Chiletia. Vi utformade tian med den knutna näven på framsidan och lite text om CNS och Codes på baksidan. Inom kommittén ansvarade

en kamrat sen för utkvittering av tiorna. På så sätt kände vi oss lite mer pressade att verkligen sälja tiorna.

Under insamlingsperioden sålde vi tian i bostadsområden, vid demonstrationer, på våra arbetsplatser osv. Dessutom hade vi tiorna vid vår vanliga försäljning av Chilebulletinen. För oss kändes det mer konkret att kunna sticka fram tian i stället för bössan.

Resultatet av insamlingen blev närmare 5 000 kronor. Nu inför septemberkampanjen säljer vi tian igen i ny färg.

Även övriga lokalkommittéer kan beställa tior av Varbergs Chilekommitte. GÖR DET!!

Beställning av Chiletia gör du hos Mats Peterson, Sveagatan 30, 432 00 Varberg, tel. 0340/835 67

Varbergs Chilekommitte

»PATRIA Y LIBERTAD» LEVER OCH FRODAS!

Den fascistiska organisationen »Fosterland och Frihet» som under Unidad Populares sista månader genomförde ett terroristattentat om dagen, existerar och verkar fortfarande. Detta förklarar advokat Eduardo Diaz Herrera, för närvarande chef för radiostationen La Frontera i Temuco, en stad 60 mil söder om Santiago.

- Vi vill öppna ett politiskt spelrum för general Pinochet för att förhindra marxismen och liberalismen, förklarar Eduardo Diaz.

- Vi kallar oss »Sydlig vind» och verkar i Antofagasta, Santiago, Concepcion samt från Temuco till

Puerto Montt, fortsätter hans information till tidsskriften Ercilla.

- i våra led finns studentkårordföranden vid olika universitet, småjordbrukare, ungdom och slumminnevånare. Vår verksamhet sträcker sig från att bygga enkla bostäder för folket till att skapa ideologiska skolor, dit vi rekryterar och utbildar nya kadrer.

Bättre bevis än denna deklamation från gruppen själv finns väl inte. Det står nu helt klart att den proklamerade upplösningen av den fascistiska rörelsen »Fosterland och Frihet» bara var ännu en av Pinochetregimens lögner.

Efter militärkuppen i Chile 1973 levde Sergio Stuparich under jorden en månad, innan han tvingades söka asyl på italienska ambassaden i Santiago. Under de sju månader han vistades på ambassaden skrev han romanen »Ni som inte känner oss, känner inte Chile», som sedan smugglades ut ur Chile.

Boken beskriver människorna som upplevde de tre åren mellan Allendes valseger och juntans kupp. Den berättar om dem som var med och formade händelse-

förloppet. Och den talar också om hur händelserna påverkade deras personliga utveckling.

Tre olika personer skildrar sina liv i romanen. Det är studenten Felipe, psykologen Maria Paz och arbetaren Ramon, som alla, av olika skäl, blir fiender till juntan.

I det här avsnittet berättar Ramon om en jordockupation.

Romanen ges ut på bokförlaget Barrikaden.

OCKUPATIONEN

Ur »Den som inte känner oss, känner inte Chile» av Sergio Stuparich.

Kärran försvann nästan helt under den väldiga lasten av madrasser, mattor och tält, som vi tänkte resa när ockupationen väl var genomfört, senor. Några kamrater gick vid sidan av kärran och stöttade upp det enorma byltet, andra drog i skaklarna fram till, medan vi andra lunkade bakefter i ett litet tåg, gnuggade våra händer för att hålla värmen och lyssnade till minsta lilla ljud, som skulle kunna betyda att vi blivit upptäckta och planen gick i stöpet. Vägen var knagglig och full med stenar och jord, och flera gånger var kärran nära att välta, och då beordrade den ledande kamraten oss att vi skulle lägga oss ner på marken och vänta tills faran var över. Yaya trodde väl fortfarande att jag gett mej iväg till ett hemligt ställe för att få mej en jäkel innanför västen. Fan, tänkte jag, hon kommer säkert att bli förvånad när jag säger till henne: »Ja, samla ihop dina prylar nu, nu ska vi flytta in i 'eget'. Det är klart att farbror Ole skulle bli lessen, mest för att han fäst sej mycket vid min son Segundo (han var fyra år, men de behandlade honom fortfarande som en baby). Egentligen var det ju synd att skilja dom från ungen, men det fanns inte mycket annat att göra när han nu hade en egen far och mor, som dessutom fått ett eget hem. Vi kunde ju alltid följa med ungarna hem till dom gamla på söndagarna, och dom kunde ju stanna där hela sommaren om dom ville. Kanske inte Yaita förstås, hon klängde sej jämt fast vid sin mor, och det var svårt att skilja dom åt medan hon var så liten. Hur som helst så tror jag att jag gjorde rätt i att inte berätta något om ockupationen för Yaye, hon skulle säkert ha velat vara med men hur skulle det ha gått med en baby på armen och en mage i åttonde månaden; det skulle bara inte gå! Vi kom fram till taggtrådsstängslet som omgav det väldiga området

och tvåhundra meter bort låg en liten skog med popplar. Jag hoppade omkring lite för att få liv i mina stelfrusna fötter. Vi gick långs stängslet och kom slutligen fram till målet, stället där våra kamrater hade klippt sönder taggtråden, och vi tog oss in med kärran och alltsammans. Efter oss kom en buss med släckta lyktor, full med pobladores, med sina redskap, påkar och filtar. Dom steg tyst av bussen, hittade hålet i stängslet och kom fram till oss. Vi tog alla våra byten och sprang så fort vi kunde mot skogen. Fötterna vek sej under oss på den ojämna marken, grenar knäcktes med ett torrt ljud som vi varje ögonblick trodde skulle förråda oss. Jag hade nästan inte hunnit fram till skogen förrän jag drog upp min flagga och knöt fast den mellan två stammar, så som Pancho hade berättat för mig att jag skulle göra. Han hade erfarenhet av sånt här. Det viktigaste i polisens utbildning var kärleken till flaggan och dom skulle aldrig förstöra den för att komma åt våra skjul. Flaggan skulle alltid påminna dom om att vi tillhörde samma fädernesland, rika som fattiga, uniformerade som civila, från senor Frei (Chiles president 1964 - 1970. Ledande medlem av Kristdemokratiska partiet, PDC. Tillhörde, speciellt tydligt mot slutet av UPs regeringsperiod, PDCs högerflygel) till den sista pobladores från *sin casa-rörelsen* (»Utan hus-rörelsen»).

När vi tänt dom första eldarna, skickade dom ledande kamraterna (som kommit från universitetet) mej att hämta en käpp för att bevaka området tillsammans med några andra kamrater. Det var mörkt som tusan: månen hade gått i moln och inte ett ljud hördes. Men vi var på vår vakt. Långsamt vande ögonen sej vid mörkret. Men ni vet hur det är, senor, hur fantasin tar över; plötsligt dyker det upp skuggor i buskagen och jag var beredd att slå larm, men man ville ju inte bli till åtlöje precis. Så jag

gick för att se efter, men det var aldrig någonting. Men däremot blev vi överraskade av årets kallaste natt: minus två grader, sa dom på radion. Emellanåt hoppade jag upp och ner och pressade händerna mot varandra för att få igång cirkulationen. Det hade jag lärt av min mamma där långt söderut. Vi gick fram och tillbaka. Nej, jag tänkte verkligen inte ge upp: det var på tiden att farbror och hans familj fick ha huset för sej själva; det var dom värda, och själv skulle jag antingen bo ihop med bara min egen familj och därför behövde jag en jordplätt och fyra träväggar. Men farbror skulle nog bli arg, tänkte jag. Han skulle rynka ögonbrynen, lyfta ett finger och säga, att nu skulle han verkligen köpa lite virke för sina ihopsparade slantar och bygga oss ett lite hus vid sidan om sitt eget. Han skulle vilja att jag inte under några omständigheter skulle ge mej av. Men mina ungar behövde också något för framtiden, när dom en gång själva skulle gifta sig och få barn. Ni är kanske själv gift, senor, så ni förstår säkert. Trots att jag inte studerat särskilt mycket förstår jag en del psykologi: min farbror sa precis det jag trott, ord för ord, och till slut blev vi ovänner. »Ge dej iväg härifrån» skrek han. Jag var minsann inte längre hans svärson. Men den gamle blandade ihop saker och ting, det är sant att vi tagit ett glas ihop många gånger, att han tagit hand om mej och gett mej goda råd, men han har ingen rätt att lägga sej i mitt liv. Han hade ansvar för sin familj och jag för min, senor. Han kunde skälla ut mej om jag gjorde något fel, men den här ockupationen innebar en framtid för mej, och den skulle jag själv bestämma över: utan att för den skull sluta lyssna på hans goda råd. När jag slutade mina studier för att jag var tvungen att jobba extra mycket när babyn var på väg, då sa han till mej, utan att verka särskilt övertygad, att det

var en riktig mans beslut (han hade ju gärna sett att hans svärson blivit läkare, och om det nu inte skulle bli något av studierna, så var i alla fall inte en gammal mans visdom något att förakta. Jag lovade honom, det kommer jag ihåg, senor, att trots att jag inte skulle bli läkare, så skulle jag börja att spara pengar, peso för peso till jag en gång blev rik. »Du har ju huvudet med dej» svarade han.

Sedan började Yaya föda barn på löpande band, och jag försökte som en galning skaffa pengar till familjen, men nu är ju livet sånt, att vissa har tur och andra inte.

Där satt jag nu framför elden, sedan jag hade avslutat min vakthållning, och spikat fast dom få bitar av tjärad tackpapp som jag lyckats få med mej. Senora Elsa lagade till het mat åt oss, och det

brände långt ner i matstrupan. Vilken kvinna, senor! Hon hade packat ihop sina filter och prylar, medan hennes man legat på golvet och sovit ruset av sej, och sedan hade hon gett sej iväg med dom äldsta barnen för att skaffa en bit jord. Hon var den första som tog området i besittning. Hon var den som arbetade mest, den första som letade fram en käpp när det sades att polisen skulle vara på väg, och hon var den sista som gick till sängs sedan hon försäkrat sej om att ingen behövde något mer. Där i hennes hydda, som hon byggt nästan bara av trädgrenar, satt vi sen hela natten och pratade om kylan, vad vi hade gjort tidigare i våra liv och om gemensamma bekanta.

Sen klockan åtta på morgonen, när vi klart och tydligt kunde överblicka området, och då alla tält och hyddor stod på plats, kom godsägaren körande i en jeep, ledsagad av tre eller fyra män –

riktiga supermän, dom såg ut som riktiga slaktare. Han kom med snabba steg och uppträdde säkert och hade välpressade, åtsittande kläder och eleganta blanka stövlar. Bredbent och med händerna i sidorna, sa han, att han hade inte kommit dit för att diskutera med någon, utan inom en timme skulle vi lämna området, annars skulle han kalla på polis. Då ställde sej kamraten från universitetet framför honom: resolut talade han om invecklade saker som vi inte förstod mycket av, men vi fattade att han hade mod att sätta sej upp mot godsägaren. Det var som om vi hade fått en spark

där bak, och i det ögonblicket visade vi alla en sådan beslutsamhet och sådant mod att den stöddiga ägaren blev lite rädd. Inte lika säker som tidigare sa han, att det här var hans sista ord, han ville inte få sin egendom ödelagd, och att om det hände skulle vi straffas med fängelse – och så gick han sin väg. Då samlade kamraten från universitetet ihop oss till ett möte, och han ställde sej på en trästubbe och talade till oss. Att vi – dom fattiga – redan hade prövat på att sitta i fängelse. För så går det för människor i det här samhället som protesterar mot orättvisorna; att vi inte hade kommit hit för att tigga oss till ett stycke jord, utan att den minst tänkbara ersättning för vårt arbete som höll fabrikena och jordbruket igång, och utan oss skulle dessa lata rika inte ens ha något att äta. Om detta var en överträdelse av lagen, sa kamraten till sist, så är det lagen det är fel på, för vi tänker inte låta oss jagas härifrån. Dom får sätta oss i fängelse om dom kan, men dom får oss inte härifrån frivilligt. Det var ett bra tal och vi applåderade länge efteråt.

Trots att vi alla tyckte att han hade fullkomligt rätt, hände det mej i alla fall något underligt när vi höll på att förbereda försvaret: medan vi höll på att fördela olika vaktposter, fick jag plötsligt syn på en ko som gick och betade en bit bort; för första gången kände jag att vi var på främmande mark. Det var som det gömde sig 40 års arbete från godsägarens sida i djuret. Jag undrade om vi verkligen inte var inkräktare, som satte stopp för en utveckling, som den där mannen i sina vackra kläder och blanka stövlar hade satt igång med stor skicklighet. Den där kon var ett levande bevis på att han skött godset under många år, och att han hade gjort det bra. Det var ett präktigt djur med fullt juver, och helt säkert var det ordnat så att också den här morgonen skulle någon anställd komma för att mjölka kon. Den här känslan av att vara inkräktare försvann först den dagen då några i vår grupp slaktade den första kon. Fastän några av oss kämpade emot i början, av någon slags moralisk rädsla, slutade det med att alla deltog i en härlig festmåltid med stekar på spett, där fettets bara dröp – det var länge sedan vi upplevt något liknande. Jag blev aldeles till mej av hänförelse, senor, och mitt i rödvinet

och revbenspjället fick jag en idé, att vi skulle fälla några träd och bygga en poliklinik på området. Alla stödde mitt förslag.

Den dagen då vi ockuperade jorden väntade vi hela tiden på snutarna, men dom kom aldrig. Under tiden strövade jag och min vaktkamrat omkring i omgivningarna. Han berättade för mej att mannen som ägde godset hette Echazareta, att han var kusin till en berömd parlamentsledamot, och att han på nåt sätt genom sin fru Maria (vilken gräslig kvinna, inte sant?) var släkt med president Frei. »Alla dessa människor tillhör det herrskap som vår ledarkamrat kallar borgarklassen», förklarade han för mej medan han i förbifarten slog med sin käpp på ett träd. »Det är folk som lever heit annorlunda än vi och som ser saker med andra ögon». Vi gick i det daggvåta gräset och jag kunde känna röklukten från min poncho, och jag bestämde mej för att ta den med till frugan på kvällen så att hon kunde tvätta den ordentligt.

Vi gick tillbaka till dona Elsa för att få henne att laga till mer mat åt oss, men hon brusade upp, för det var redan lunchdags och hon hade annat att göra. »När polisen kommer så skickar vi dom till dej, ditt humör kommer att jaga iväg dom till helvete» sa jag. »Kanske kan du använda polisuniformerna till något!» Så skrattade vi allihop, senor. Det verkar som man förstår varann bättre när man lever under samma tryck. När vi åt, sa jag som en komplimang till dona Elsa, att skulle hon fortsätta med att ge mej så god mat, så skulle jag pensionera min gumma därhemme. Och den här gången roade det henne, hon bjöd mej på en kopp *mate* (örtté) och sa att jag måste äta mera, annars skulle jag bara duga som påk när poliserna kom. »Men dona Elsa, det vet du väl att en påk kan användas till allt möjligt». Och så började gnabbet, för mitt svar var lite väl fräckt.

Nåväl, senor. Lite senare gick vi vår rond, och väntade på vad som komma skulle. Min kamrat berättade för mej, att han hade arbetat för en av godsägarens brorsöner, som hade en reservdelsfabrik; den unge chefen hade varit en hygglig person, han hade gett dom extra lönepåslag till jul och till nationaldagen, sen var det en annan fördel, att varje arbetare som skött sej väl hela året hade möjlighet att få löneförhöjning med 5 procent. Jag berättade för honom att jag hade gått arbetslös i tre månader, eftersom jag inte hade någon fackutbildning som han. Han talade om vilka möjligheter det fanns, om specialkurser för arbetare som ville vidareutbilda sej. Han sa, att det inte var särskilt svårt, den som ville komma någonstans och tjäna mer pengar, kunde klara av det om han ville. Godsägaren själv hade startat med tre

eller fyra hektar, men han hade haft förstånd att odla dem väl och sälja till högsta möjliga pris; så hade det vuxit bit för bit tills det blivit hela det här enorma landområdet. Juan blev väldigt förvånad att jag inte ens visste, att godsägaren ägde fler egendomar än den här, att han ägde ett gods i Temuco, en gård långt söderut i Magallanes och ett helt hyreshus i Vina del Mar. En fantastisk förmögenhet, eller hur?

Jag nickade. »Han har verkligen haft turen med sej» tänkte jag, och så kom jag att tänka på den dagen då jag hade vunnit 10.000 escudos på lotteri. Då jag inte hade fått pengarna genom mitt arbete, sa jag till Yaya att hon skulle köpa en eller annan möbel till hela familjen och inte använda en enda peso för egen del, så att inte olyckan skulle drabba oss. Om ni tror mej eller ej, senor, så visste hon inte vad hon skulle använda pengarna till! I en hel vecka sprang hon omkring och tittade i skyltfönster, jämförde priser, räknade och frågade. Till slut sa hon att hon inte kunde vänja sej vid så mycket pengar och frågade mej, om vi i stället skulle ge dom till farbror Ole, eftersom vi bott hos dom så länge och var skyldiga en hel del. Efter det köpte vi lotter allt mer sällan.

Min vaktkamrat kunde inte sluta prata om godsägaren. Hans hus var jättestort, det hade tolv rum, centralvärme, ett piano som användes vid dom stora festerna, mjuka mattor och kristallkronor. Det fanns rum för allting: ett arbetsrum, tre vardagsrum, ett biljardrum, ett TV-rum, ett musikrum och den gamle – det slår jag vad om att du inte vet – bor där alldeles ensam. »Det måste vara lyckan» sa jag till min kamrat. »Tänk dej bara», sa han, »om det var vi som satt i dom där gamla länstolarna med knypplade spetsar på armstöden. . . vi skulle bli alldeles mjuka i ändan, kamrat!» Folk som vi har fått vänja kroppen vid hårda trästolar och vid tält och hyddor av tappapp. Men fan vad dåliga vi skulle vara som rika! För att kunna spela den rollen bra, måste man nog ha flera generationers träning bakom sej. Det roade Juan att prata om hur dom rika levde, om deras bekvämligheter, deras herrskapsätt och deras självsäkra uppförande. Men därifrån till att bli som dom . . .

Han anförtrode mej att han var medlem i det kristdemokratiska partiet, men jag fick absolut inte säga det till den ledande kamraten, för det skulle

han säkert inte tycka om, och kanske skulle min kamrat bli utan jordlott i så fall. Han hette Juan Riquelme och hade flera gånger utmärkt sej som en duktig arbetare på fabriken; men det var inte allt: han kunde dessutom en massa om elektricitet, han kunde till och med laga TV-apparater, och utan att någon hade lärt honom, han hade bara tittat på hos en kamrat som hade en verkstad. »Det viktigaste är en utbildning, kamrat. Om dom låtit mej gå i skolan från det jag var liten, så hade jag varit något annat idag. Men min far sysslade för mycket med det här». Och så visade han med en gest hur han tömde ett glas. Sen var han tyst ett ögonblick, och när jag inte svarade, stötte han förtroligt till mej med armbågen: »Men det är klart att det smakar ibland, eller hur?» Han log och slog mej vänskapligt på armen.

Han var trevlig, Juan. Då jag berättade för honom, att jag var vänstersympatisör, sa han, att Leonel – som i hans ögon var Chiles bästa fotbollsspelare – ofta spelade bättre med vänster fot än med höger. Men allvarligt talat, över ett par flaskor vin kom vi överens om att var och en fick ha sina åsikter eftersom vi bodde i ett fritt och demokratiskt land, och vi skulle inte vinna någonting på att gräla om det, det var ingen idé att göra livet svårare än vad det redan var.

Det gick två dagar, och den kvällen då vi hade vår grillfest, började vi också berätta om våra personliga problem. Alkoholen steg mej åt huvudet, och jag berättade för alla om mitt gräl med farbror Ole dagen innan. Senare talade dom om för mej, att när jag blivit tillräckligt packad, hade jag sagt åt dom att gå och hämta den gamle jäveln. Han hade minsann ingen rätt att hota mej med att ta Yaya ifrån mej, för att jag inte kunde erbjuda henne någon framtid. Det var ju inte sant, jävla gubbstrutt som trodde att han var min far, han kunde lika gärna öppna ett barnhem. Just det, ett barnhem. Ledarkamraten kom då helt vänlig fram till mej och lät mej förstå, att det var bäst att jag gick till sängs. Först då han lyssnat tålmodigt på mej och lovat, att han personligen skulle prata med farbror Ole, lugnade jag mej. Men i tältet kunde jag inte somna, så när dom andra inte hörde det, steg jag upp och smög försiktigt, för att inte kamraterna som hade vakten skulle upptäcka mej, genom lägret bort till kamrat Juans hydda.

Han bjöd mej på ännu en pilsner. nu kunde faktiskt polisen komma en gång för alla. »En timma gav han oss» sa jag, »och nu har det redan gått hundra». »Bekymra dej inte», sa Juan, »förr eller senare har vi dom här». Han förklarade för mej att godsägaren kunde hitta på vad som helst, han är en gammal man men han vet hur han ska hålla ordning på saker och ting. Man visste, att för honom var alla metoder tillåtna. Tänk bara på dom anställda, som i hemlighet hade

tagit plantor på hans egendom och sedan sålt dom dom hade hamnat i fängelse allihop. Dessutom betalar han ingen lön åt sina anställda för att straffa dom, och ofta låter han dom gå utan mat en hel dag. »Men då måste dom väl ändå ha gjort nånting riktigt dumt» sa jag. Men min vän visste inte riktigt varför dom hade blivit straffade. Hur som helst, så var gubben så listig att ingen kunde lura honom. Om någon blev ovän med honom var han fruktansvärd att ha att göra med, det gällde till och med hans egen familj. Som den där historien om hans avlägsna släkting, som kom på besök till honom. Han var student, hade studerat i en annan stad och skulle fortsätta studierna i Santiago. Han frågade gubben om han fick bo hos honom till han hunnit skaffa en bostad, och vet du det slutade med att han var tvungen att sova på gatan i två nätter . . .

Jag tog en torrvedsticka från eiden, som Juan hade tänt för att hålla värmen i skjulet, och jag slog helt frånvarande på jordgolvet med den.

Nästa dag kom snuten för att förhandla med oss - vi skulle ju bara försvinna därför från frivilligt, så behövde dom inte använda våld - då tog jag upp en sten, utan att ha fått order om det, och kastade den på den polis som stod närmast. Och sen när bråket var över, tog den ledande kamraten mej åt sidan och skällde ut mej för att jag hade riskerat hela lägrets säkerhet, men sedan när han lugnat sej, förklarade han för mej, att om inte polisen gjort något, var det av taktiska skäl inte lämpligt att genomföra isolerade provokationer som den här. Jag måste förstå att det inte under några omständigheter gagnade oss, om polisen kastade sej över kvinnor och barn, på grund av nåt som praktiskt taget inte hade någon betydelse. Det var min plikt att göra självkritik, att erkänna att jag gjort ett fel. Det gjorde jag också.

Men ändå - vad roligt vi hade sen tillsammans med dona Elsa och kamraterna pratade om den där stenen i timmar!

CHILEBULLETINEN

Chilebulletinens adress: Box 5220 - 102 45 Stockholm
Besöksadress: Grev Turegatan 15, 1 tr
Telefon: 08 - 61 88 41

Ansvarig utgivare: Ulf Fredriksson
Redaktionssekreterare: Catherine Sundin

Pressläggningsdatum: 29 augusti
Tryckeri: Prinkipo Offsettryck, Stockholm 1979

Prenumerationspris för 7 nummer framåt: 25 kr. Stödprenumeration: 50 kr. Betala på pg 504 88 - 6. Chilebulletinen. Ange från och med vilket nummer prenumerationen skall börja. Adressändringar sändes till Chilebulletinen, Sprängskullsgatan 19A, 411 23 Göteborg.

CHILEKOMMITTEN

Adress: Box 622, 101 28 Stockholm
Telefon: 08 - 21 27 23

Chilekommitten bildades som solidaritetsorganisation i december 1971. Efter militärkuppen i Chile den 11 september 1973 är Chilekommitten en del av den internationella solidaritetsrörelsen för motståndskampen i Chile.

Chilekommittens målsättning är att politiskt och materiellt stöda motståndskampen i Chile samt att sprida lärdomar om den chilenska arbetarklassens kamp före och efter militärkuppen. Chilekommittens insamlade medel går oavkortat till motståndskampen inne i Chile. Chilekommitten är partipolitiskt obunden och tillåter olika politiska riktningar och tendenser att komma till uttryck

sävida tendenserna inte går emot kommittens plattform.

Chilekommitten arbetar efter följande fyra huvudroller:

BEKÄMPA IMPERIALISMEN!

STÖD MOTSTANDET - BOJKOTTA DIKTATUREN!

FRIGE DE POLITISKA FANGARNA!

STÖD DET CHILENSKA FOLKETS KAMP MOT FASCISM - FÖR SOCIALISM!

Medlemmar i Chilekommitten kan personer men inte organisationer bli som arbetar i enlighet med organisationens stadgar och utåt stöder dessa samt betalar medlemsavgift.

Det fordras också att man under två månaders tid aktivt arbetat i en lokalkommitté och därefter valts in av lokalkommittens medlemmar.

Personer som stöder Chilekommittens målsättning men inte aktivt deltar i dess arbete kan teckna stödmedlemskap.

Chilekommittens kansli ger närmare upplysningar och sätter dig i förbindelse med närmaste lokalkommitté. I Sverige finns Chilekommitten på följande orter:

Borås, Borlänge, Enköping, Eskilstuna, Fagersta, Falun, Gävle, Göteborg, Halmstad, Helsingborg, Hofors, Hultsfred, Härnösand, Jönköping, Karlskrona, Karlstad, Katrineholm, Kramfors, Kristianstad, Kungsör, Köping, Landskrona, Linköping, Ljusdal, Ludvika, Lund, Luleå, Malmberget, Malmö, Norrköping, Nyköping, Nynäshamn, Nässjö, Ronneby, Sandviken, Skellefteå, Strängnäs, Sundsvall, Umeå, Uppsala, Varberg, Västerås, Växjö, Ystad, Örebro, Österlen, Östersund.

I Stockholm finns 29 lokalkommittéer.

STÖD MOTSTÅNDSKAMPEN I CHILE!
Postgiro 65 39 28 - 2

NI GENERALER

Ni Generaler
som är på jorden
förbannade varen
era namn
tillkomme er icke
något rike
ske icke er vilja
varken på jorden
eller i helvetet
Vårt dagliga bröd
Ge det tillbaka till folket
Vi har inga skulder
och förläter inte er som oss skyldiga äro
Vi låter oss inte inledas i frestelse
och vi kommer att befria oss från allt ert onda.

AMEN

av Carlos Pulgar

Illustration på omslag och baksida: Ximena Subircaseaux

Jag är intresserad av att

- komma i kontakt med en lokalkommitté
- vara med i en studiecirkel om Chile

Namn

Adress

Telefon

Skicka talongen till
Chilekommittén,
Box 622, 101 28
Stockholm

